

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE
NAIH nyilvántartási szám: 40689

Az alapvető jogok biztosának

JELENTÉSE

az AJB-44/2018. számú ügyben

Érintett szervek:

- a Diósjenő Község, Mezőtúr Város, Sajópetri Község, Örkény Város, Tápiószőlős Község, Cigánd Város, Döbrököz Község, Szomolya Község, Dombrád Város és Kántorjánosi Község önkormányzatai
- Miniszterelnökség
- Belügyminisztérium
- Agrárminisztérium
- Emberi Erőforrások Minisztériuma

2018.

**Az alapvető jogok biztosának
Jelentése**

az AJB-44/2018. számú ügyben

(Kapcsolódó ügyek: AJB-439/2018., AJB-2032/2018. AJB-2303/2018., AJB-2304/2018., AJB-2305/2018., 2306/2018., AJB-2344/2018., AJB-2345/2018., AJB-2346/2018., AJB-2348/2018., AJB-2375/2018., AJB-2377/2018. AJB-2379/2018., AJB-2420/2018., AJB-2436/2018., AJB-2437/2018., AJB-2579/2018., AJB-2601/2018., AJB-2777/2018., AJB-2839/2018., AJB-2957/2018. és AJB-3240/2018.)

Előadó: Némedi Erika

Az eljárás megindítása

Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 1. § (2) bekezdésének értelmében az alapvető jogok biztosa tevékenysége során megkülönböztetett figyelmet fordít többek között a leginkább veszélyeztetett társadalmi csoportok jogainak védelmére. Az AJB-6574/2013. számú jelentésemben a nehéz egzisztenciális helyzetben lévő, így kiszolgáltatott személyek részére juttatandó tűzifa, illetve az élelmiszeradományok elosztásának helyi gyakorlatát tekintettem át. E jelentésem kiadása óta eltelt időszakban Hivatalomhoz továbbra is számos olyan panaszbeadvány érkezett, amelyben az adott kisebb vagy nagyobb településen a tűzifa elosztásának kifogásolták. A alacsony jövedelmük miatt jellemzően téli tüzelőanyag beszerzésére csak segítséggel képes panaszosok többsége azt sérelmezte, hogy igazolható rászorultságuk ellenére kimaradtak a támogatásból.

Az érkező panaszbeadványok nyomán, illetve a 2013-as vizsgálat óta eltelt időszak változásaira is figyelemmel az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 18. § (4) bekezdése alapján *hivatalból utóvizsgálatot indítottam*. A konkrét panaszügyek áttekintésén túl a vizsgálat célja a szociális tűzifa elosztás rendszere egészének alapjogi aspektusú áttekintése is volt. A vizsgálat alatt a *tűzifa „rezsicsökkentés” lebonyolítását* kifogásoló beadványok is érkeztek, így jelentésemben e kérdés vizsgálatára is kitértem.

Az utóvizsgálat eredményes lefolytatása érdekében az Ajbt. 21. § (1) bekezdés b) pontja és (2) bekezdése alapján megkeresésemben tájékoztatást kértem az egyes panaszügyekben érintett önkormányzatoktól, illetve az érintett szaktárcák vezetőitől.

Az érintett alapvető jogok és elvek

- a jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelménye (Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés: *„Magyarország független, demokratikus jogállam.”*
- az élethez és emberi méltósághoz való jog (Alaptörvény II. cikk: *„Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz.”*)
- az egyenlő bánásmód követelménye (Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdés: *„Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”*)
- a szociális biztonsághoz való jog (Alaptörvény XIX. cikk (1) és (2) bekezdés: *„Magyarország arra törekszik, hogy minden állampolgárának szociális biztonságot nyújtson. Magyarország a szociális biztonságot az (1) bekezdés szerinti és más rászorulóknak esetében a szociális intézmények és intézkedések rendszerével valósítja*

meg.)

- a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog (Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés: „Mindenkinek joga van abhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”)

Az alkalmazott jogszabályok

- a szociális igazgatásról és szociális ellátásról szóló 1993. évi III. törvény (Szoctv.);
- Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (Mötv.);
- a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (Jat.);
- a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 152/2014. (VI. 6.) Korm. rendelet (Statútum rendelet);
- a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 94/2018. (V. 22.) Korm. rendelet (2018. évi Statútum rendelet);
- az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény (Evt.);
- a faanyag kereskedelmi lánc felügyeletével kapcsolatos bejelentés, nyilvántartás és ellenőrzés részletes szabályairól szóló 26/2016. (IV. 11.) FM rendelet (26/2016. FM (IV. 11.) rendelet);
- a központi hivatalok felülvizsgálatával és a járási (fővárosi kerületi) hivatalok megerősítésével összefüggő egyes belügyi tárgyú miniszteri rendeletek módosításáról szóló 58/2016. (XII. 22.) BM rendelet (58/2016. (XII. 22.) BM rendelet);
- a fatermék szállításával, nyilvántartásával, valamint a szállítójegyet és a műveleti lap előállításával és forgalmazásával kapcsolatos részletes szabályokról szóló 58/2017. (XII. 18.) FM rendelet (58/2017. (XII. 18.) FM rendelet);
- a helyi önkormányzatok szociális célú tűzifa vásárlásához kapcsolódó kiegészítő támogatásáról szóló 57/2013. (X.4.) BM rendelet;
- a települési önkormányzatok szociális célú tüzelőanyag vásárlásához kapcsolódó kiegészítő támogatásáról szóló 46/2014. (IX. 25.) BM rendelet (46/2014. (IX. 25.) BM rendelet);
- a rezsicsökkentések végrehajtásáról szóló 2013. évi LIV. törvény (Rezsitv.);
- az egyetemes szolgáltatást igénybe vevő lakossági földgázfogyasztók részére biztosított téli rezsicsökkentésről szóló 37/2018. (III. 8.) Korm. rendelet (Téli rezsicsökkentésről szóló Kr.);
- a téli rezsicsökkentés kiterjesztése érdekében a települési önkormányzatok 2017. évi szociális célú tüzelőanyag vásárlásához kapcsolódó kiegészítő támogatás nyújtásáról szóló 1152/2018. (III. 27.) Korm. határozat (Korm. határozat).

A vizsgált helyi önkormányzatok szociális ellátásról szóló rendeletei

- *Diósjenő Község Önkormányzat* képviselő-testületének a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. tv. rendelkezései, a gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény rendelkezései szerint nyújtandó egyes ellátási formák megállapításának helyi szabályiról szóló 2/2015 (II. 27.) önkormányzati rendelete (ÖR1);
- *Mezőtúr Város Önkormányzata* Képviselő-testületének a települési támogatásról szóló 3/2015.(III. 3.) önkormányzati rendelete (ÖR2);

- *Sajópetri Község Önkormányzat* Képviselő-testületének a szociális tűzifa támogatás helyi szabályairól szóló 8/2016. (XI. 16.) önkormányzati rendelete (ÖR3);
- *Örkény Önkormányzat* Képviselő-testületének a szociális célú tűzifa támogatás helyi szabályozásáról szóló 9/2015. (X. 26.) önkormányzati rendelete (ÖR4);
- *Tápiószőlős Község Önkormányzata* Képviselő-testületének a szociális célú tűzifa támogatás helyi szabályairól szóló 11/2016. (XI. 23.) önkormányzati rendelete (ÖR5);
- *Cigánd Város Önkormányzata* Képviselő-testületének a szociális célú tűzifa vásárlásához kapcsolódó támogatásról szóló 19/2015. (XI. 9.) önkormányzati rendelete (ÖR6);
- *Döbrököz Község Önkormányzat* Képviselőtestületének a szociális gondoskodás helyi szabályairól szóló 4/2015. (II.17.) rendelete (ÖR7);
- *Szomolya Község Önkormányzat* Képviselő-testületének a szociális tűzifa támogatás helyi szabályairól szóló 8/2016. (XI.15.) önkormányzati rendelete (ÖR8);
- *Dombrád Város Önkormányzat* Képviselő-testületének a szociális igazgatásról és egyes szociális ellátások szabályairól szóló 3/2015. (II.27.) önkormányzati rendelet módosításáról megalkotott 22/2015.(XII.18.) önkormányzati rendelete (ÖR9);
- *Kántorjánosi Község Önkormányzat* Képviselő-testületének a szociális célú tűzifa támogatás igénylésének szabályairól szóló 7/2016.(XI.18.) önkormányzati rendelete (ÖR10).

A megállapított tényállás

Az egyes panaszbeadványok körülményeinek tisztázása érdekében minden hozzám forduló panaszos lakóhelye szerinti önkormányzat *polgármesterétől* részletes tájékoztatást kértem a téli tüzelőanyag támogatás elosztásáról, tűzifaosztás panaszokban felhozott körülményeiről, a panaszosok további szociális ellátásáról, illetve ha ez elmaradt, annak okáról.

1. Az AJB-2420/2018. számú ügyben *diósjenői* panaszos édesanyja szociális tűzifa támogatást igényelt és kapott. A panaszbeadvány szerint azonban a *kiszállított tűzifa mértéke nem volt ismert* a jogosult számára. A megkeresésem elsősorban annak tisztázására irányult, hogy a rászoruló pontosan mennyi tűzifa támogatásban részesült, annak mértékegysége m^3 , erdei m^3 , vagy mázsa volt.

A kapott válasz szerint a diósjenői önkormányzat 2015. évben központi forrásból $60 m^3$ keménylombos tűzifát igényelt, ebből $35 erdei m^3$ keménylombos tűzifa vásárlására kapott szociális célú tüzelőanyag vásárlásához kapcsolódó kiegészítő támogatást. A diósjenői önkormányzat a belügyminisztériumi támogatást kiegészítette $51,5 m^3$, saját költségvetése terhére vásárolt tűzifával, így összesen $86,5 m^3$ tűzifa támogatást osztott szét a helyi rászorulók között. A faanyagot az Ipoly Erdő Zrt. Diósjenői Erdészetétől szerezték be. A megkeresésemre adott válaszhoz csatolt dokumentáció alapján a vásárlásról kiállított számla szerint $35 m^3$ keménylombos vastag tűzifa ára 666.750 Ft volt.

Kérdésként merült fel, hogy hol, hogyan mérték le a támogatásként biztosított tűzifát, illetve hogy a mérésnél a kérelmező jelen volt-e. A válaszhoz csatolt iratok szerint a diósjenői önkormányzat a megvásárolt tüzelőanyagot 2015 decemberében a 2. számú telephelyére szállította, ahol a rönköket a közhasznú foglalkoztattak hasították fel, hogy a kiszállításkor ne feldarabolatlan rönköket kapjanak a rászorulók, mivel azt feldolgozva könnyebben tudják kezelni, felválni/továbbhasogatni. A tűzifát

a diósjenői önkormányzat saját gépjárművével, saját dolgozójával, valamint két segítő közmunkással szállította ki.

A polgármester jelezte, hogy a tűzifa mennyiségét a telephelyen lemérték, és ezt követően szállították ki. A tájékoztatás szerint minden esetben átvételi elismervénnyel szállítják ki a fát. A polgármester beszámolt arról is, hogy nem tudták aláíratni a jogosulttal (a panaszos édesanyjával) a fa átvételét, annak ellenére sem, hogy a kiszállítást többször megpróbálták. Amikor a szállítók látták, hogy a támogatott otthon van, de nem jön ki, a bejárat mellé lerakták a tüzelőt, majd a kiszállítást végzők aláírták, hogy a mennyiséget a címzettnél elhelyezték. A diósjenői önkormányzat a panaszolt időszakban hatályos ÖR1 rendeletében úgy döntött, hogy háztartásonként legfeljebb 5 m³ tűzifa juttatható.

A polgármester válaszában két olyan esetről tesz említést, amikor panasszal éltek a megkapott tűzifával kapcsán. Egyik esetben a tűzifa minőségével kapcsolatosan az volt a kifogás, hogy túl sok vékony fa van a kapott mennyiségben. A másik esetben a tűzifa mérésével állt összefüggésben a kifogás. A válasz alapján a vita középpontjában az állt, hogy az önkormányzat hogyan méri ki pontosan a tűzifát, és miért nem kalodában, számítógépre kötött elektronikus mérlegen mérlegelve szállítják ki azt. A szóbeli panaszt a helyszínen a polgármester személyesen válaszolta meg a panaszosnak. Eszerint a telephelyen köbözik ki a mennyiséget és ezt követően kérelmezőnként kerül kiszállításra a tűzifa.

A diósjenői önkormányzat anyagi, műszak-technika és személyi feltételek hiányában a nincs abban a helyzetben, hogy a szociális tűzifa segínyt a megpanaszolt formában (a fűrészelt, hasogatott tűzifát szabvány méretű műanyag raklapra halmozva, négy szélén vágott deszkával megtámasztva, műanyag kötözővel, illetve hálóval vagy fóliával rögzítve), számítógéphez kötött mérlegen adja át a rászorulóknak. Jogtalan előny, vagy hátrány a panaszost és a kérelmezőt sem érte, jog vagy érdeksérelmet egyikük sem szenvedett. Kérelmező a tűzifát megkapta, ezt panaszos nem vitatta.

A vizsgálat másik kérdése, hogy miként történik a támogatás igénylése. A diósjenői önkormányzathoz 97 kérelem érkezett be a válasz szerint, támogatást megállapító határozat pedig 68 esetben született. Valamennyi kérelmet iktatták, továbbá minden kérelem ügyében határozat született. Ezekben minimum 1 m³ és maximum 1,5 m³ tűzifa támogatást állapítottak meg, mely alapján a 68 kérelmező számára összesen 86,5 m³ fát szállítottak ki.

Azon kérelmezőket, akik kérelmüket hiányosan nyújtották be, minden esetben a hiányzó adatok pótlására kérték fel. A kéréseiket ezt követően tárgyalta meg ismételten a hatáskörrel rendelkező helyi önkormányzati bizottság. Az elutasított kérelmek esetében a bizottság a kérelmeket az önkormányzati rendelete szerint nem ítélte támogathatónak.

A polgármester ismertette, hogy az önkormányzat intézményeiben (a polgármesteri hivatalban, az óvoda-bölcsödében, illetve az általános iskolában) faaprítékkal, illetve rönkfával fűtenek. Ehhez az alapanyagot az önkormányzat maga állítja elő a közmunkások közreműködésével, az önkormányzati ingatlanok (utak, árkok) tisztításából származó alapanyagok felhasználásával. Ez teremtett lehetőséget arra, hogy a diósjenői önkormányzat *a központi támogatás mértékét meghaladóan tudjon tűzifát biztosítani* a kérelmezőknek.

2. Az AJB-2375/2018. számú ügyben a *Mezőtúron* élő panaszostól ismételt beadvány érkezett, amiben a korábbihoz hasonlóan azt sérelmezte, hogy az elmúlt években hiába igényeltek, szociális tűzifát nem kaptak, azonban olyanok is jutottak tűzifa támogatáshoz, akiknek gázfűtésük van. A panaszos szerint ők még júliusban feliratkoztak a listára, hogy télire biztosan legyen tüzelőjük.

Kérdésként merült fel, hogy a településen a téli tüzelő elosztása milyen szempontok szerint, mely jogszabály alapján történt. A megkeresésre adott önkormányzati válasz szerint a tűzifa támogatás szétosztása a települési támogatásról szóló – azóta már hatályon kívül helyezett – ÖR2 rendeletben leírtak szerint történt. A tüzelőtámogatást az önkormányzat éves költségvetési rendeletben elkülönített előirányzata terhére, az önkormányzat a saját tulajdonában levő fa kiosztásával, vagy kereskedővel kötött megállapodás alapján a kereskedő telephelyén történő átvétellel természetbeni ellátásként biztosítja, a kiosztható fa mennyiségének megfelelően a költségvetésében tervezett összeg mértékéig. 2014-ben az önkormányzat a költségvetési beszámoló szerint 300 fő számára 5q/fő támogatást állapított meg, így mintegy 1500q fa került kiosztásra, 2015-ben pedig 2.282 q tűzifát osztott szét természetbeni juttatásként a rászoruló személyek számára, ami 1141 támogatottat jelentett.

A tüzelőtámogatás igénylés kapcsán azonban az önkormányzati rendelet nem állapít meg – a települési támogatás iránti kérelem általános szabályaihoz képest – további speciális szabályokat. A tüzelőtámogatás kiosztása október 15-től április 15-ig volt lehetséges, azt legfeljebb havonta egy alkalommal lehetett megállapítani, igénybe venni és legnagyobb mennyisége nem lehetett nagyobb, mint alkalmanként legfeljebb 2q fa vagy szén.

Az egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása érdekében a családsegítő és gyermekjóléti szolgálat, valamint a roma nemzetiségi önkormányzat munkatársaival együttműködve azon személyek számára biztosítottak ebben az időszakban a tűzifa támogatást, akik a rendelet értelmében, pontos időben és módon adták be az erre vonatkozó igényüket. Egyes esetekben a polgármesteri hivatal szociális ügyekért felelős szociális munkás végzettségű munkatársa helyszíni szemlét is tartott és megpróbálták kialakítani az említett családsegítő szolgálat munkatársával a közös álláspontot. A rendeletben rögzített szabály szerint, ha a jogosult egészségi állapota miatt szükséges, a tüzelőtámogatás a jogosult lakcímére történő kiszállításáról az önkormányzat is gondoskodhat. A költségvetési rendeletben fedezettel nem rendelkező tüzelőtámogatás iránti kérelmeket viszont a rendelet szerint elutasították.

Az ÖR2 gázfűtéssel rendelkező kérelmezőkre nem tartalmazott korlátozásokat, csupán az energiafelhasználási támogatásra jogosultakat zárta ki a támogatható körből, tehát azokat, akiknek gázfűtéses háztartásában az egy fogyasztási egységre jutó havi jövedelem nem haladja meg az öregségi nyugdíj legkisebb összegének három és félszeresét.

A megkeresésre adott válaszból nem derült ki, így tisztázatlan maradt, hogy ha az önkormányzat saját tulajdonú fát oszt, akkor hol, milyen eszközzel mérik le ezt. A mérésnél a kérelmező jelen van-e, ha nincs, hogyan biztosítják, hogy a támogatottakhoz a határozatban megállapított mennyiségű tüzelőanyag kerüljön. Azzal összefüggésben, hogy a panaszos miért maradt ki 2015-ben a támogatásból, a polgármester kiemelte, hogy a panaszos az önkormányzat részére nem nyújtott be tűzifa iránti kérelmet, sem írásban, sem szóban, sem elektronikus formában, ennek eredményeképpen nem is tudhattak arról, hogy tűzifát igényelt volna. A kapott válasz szerint a panaszos felesége részére folyósították a lakásfenntartási támogatást, aki 2017-ben és 2018-ban részesült tűzifa támogatásban.

3. Az AJB-2345/2018. számú ügyben a *Sajópetrin* élő tartósan beteg unokáját nevelő panaszos a beadványában szintén azt sérelmezte, hogy nem kapott tűzifa támogatást. A panaszos előadta, hogy rokkantsági nyugdíjából, hozzátartozói ellátásból, valamint a családi pótlékból tartja fent családját.

A megkeresésre polgármester tájékoztattott, hogy az 1554 fős, hátrányos helyzetű Sajópetrin a munkaképes lakosság negyven százaléka munkanélküli. A

közmunka programban való foglalkoztatáson túl nincs helyi munkalehetőség. Az oktatási és nevelési intézményeikben a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek aránya 87%-os. A község anyagi lehetőségei mindezek fényében igen korlátozottak. A település a vizsgált évben 114 m³ tűzifa támogatást nyert el. A képviselő-testület ÖR3 rendeletben rögzítette a szociális tűzifa támogatás helyi szabályait. Eszerint az önkormányzat a rendelkezésre álló keret mértékéig vissza nem térítendő természetbeni támogatásként téli fűtésproblémák enyhítésére tűzifát biztosíthat azok részére, aki

- a) aktív korúak ellátására jogosult,
- b) időskorú járadékban részesül,
- c) lakásfenntartási (települési) támogatásra jogosult,
- d) jövedelemmel nem rendelkezik,
- e) ápolási díjban részesül,
- f) gyermekét egyedül neveli
- g) 3 vagy többgyermekes család,
- h) rendszeres gyermekvédelmi támogatásban részesül,
- i) 65 éven felüli egyedül élő nyugdíjas,
- j) családjában az egy főre jutó jövedelem nem haladja meg az öregségi nyugdíj legkisebb összegének a 150 %-át, egyedül élő esetén a 300 %-át.

A válasz szerint a panaszos kérelmét megvizsgálták, és azt állapították meg, hogy az unokájával él egy háztartásban, ami alapján gyermekét egyedül nevelőnek minősül, ám a gyermek nem halmozottan hátrányos helyzetű. A panaszos így nem felelt meg a rendelet tűzifaigénylés részletes feltételeit rögzítő követelményének, eszerint azonos feltételekkel bíró kérelmezők közül előnyben kell részesíteni az aktív korúak ellátására, időskorúak járadékára, lakásfenntartási támogatásra jogosultakat, illetve a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény által halmozottan hátrányos helyzetű gyermeket nevelő családokat. A kérelmezőt megelőzték a családjukban egy főre eső 42.750 Ft-ot el nem érő jövedelemmel rendelkező, az előnybe részesítésről szóló szabály több pontjának megfelelő kérelmezők. A kérelmeik teljesítés során azonban a rendelkezésre álló tűzifa mennyiség kimerült. Fentiekén túl – a panaszos nyilatkozata alapján – a háztartás havi jövedelme meghaladta az önkormányzati rendeletben meghatározott jövedelemhatárt is. A kérelmező élt jogorvoslati jogával, ezt azonban a későbbiekben visszavonta.

A panaszos nehezményezte, hogy azok a kérelmezők kaphatnak támogatást, akik közmunkában részt vesznek. Felvilágosítást nyújtottak a számára arról, hogy esetükben a jövedelemszámításnál figyelmen kívül kell hagyni a közfoglalkoztatásból származó havi jövedelemnek a foglalkoztatást helyettesítő támogatás összegét meghaladó részét.

A panaszos a fentiekén túl kérelmezte a lakhatáshoz kapcsolódó települési támogatás megállapítását is, de a családban az egy fogyasztási egységre eső havi jövedelme meghaladta az ÖR3 rendeletben meghatározott jövedelemhatárt, így a polgármester a kérelmét elutasította. A települési támogatást kérelmezők körében a családok egy főre eső jövedelme többnyire a 28.500 Ft-ot sem éri el, ezért az önkormányzat a panaszos települési támogatás, illetve szociális tűzifa támogatás iránti kérelmét nem tudta támogatni.

4. Az AJB-2344/2018. számú ügyben az Örkényen élő panaszos azt sérelmezte, hogy – a korábbi, az önkormányzatnál tett jelzéseim ellenére – változatlanul nem kapott segítséget, a szociális tűzifa támogatás iránti kérelmét elutasították. A mellékelt önkormányzati határozat szerint erre a 2015. évi tűzifa keret kimerülésére tekintettel

került sor, a panaszbeadvány szerint azonban ez nem állja meg a helyét, mert még 2016. januárban is volt kiosztásra váró tűzifa.

Az örkényi önkormányzat a megkeresésekre adott válasza szerint a panaszos a támogató szolgálat felajánlott segítségét visszautasította. Az önkormányzat 2015-ben 254 m³ tűzifát vásárolt állami támogatással, amelyhez az 759.460.- Ft önrészt biztosított. A keretből 127 személy részesült. Ezen felül az önkormányzat saját területéről kitermelt alacsony fűtőértékű nyárfát is osztott ki további 43 fő részére. Arra a kérdésre, hogy mennyi tűzifát osztottak ki 2015. december 31-ig, és mennyit 2016. január 1. után, nem érkezett válasz. A tüzelőanyag kiszállítása azonban 2015. december 21. és 2016. február 15. között történt. Azt az önkormányzat saját gépjárművén saját alkalmazottjaival végezte. A támogatásként nyújtott téli tüzelő mérése egy helyi szállítási vállalkozó telephelyén történt, ahol teherautó mérésére is alkalmas mérleg áll rendelkezésre. A mérésnél a kérelmező nem volt jelen, azonban több önkormányzati dolgozó felügyelte azt. Az önkormányzat az ÖR4 rendeletben rögzítette a tűzifa igénylés szabályait. Jövedelmi viszonyok a kérelmek elbírálásának szempontjai között nem szerepeltek, az előnyben részesítendő igénylők köre pedig a pályázati kiírásnak megfelelően került meghatározásra. A kérelmek beadására az önkormányzati rendelet melléklete szerinti nyomtatványon 2015. október 26-a és december 10. között volt lehetőség. A válasz szerint a lakosságot erről tájékoztatták. A benyújtott kérelmeket iktatatták, hiányos vagy szabálytalanul benyújtott kérelem pedig nem volt.

5. Az AJB-2152/2018. számú ügyben – a nevének elhallgatását kérő – *tápiószőlősi* panaszos is a téli tűzifa támogatás kapcsán nehezményezte azt, hogy az állam ugyan biztosít támogatást a rászorulóknak, nehéz körülményei ellenére ő ebből mégsem részesülhetett. Aktív korúak ellátásában – kérelme benyújtásának időpontjában – nem részesült, így szociális tűzifa támogatás iránti kérelmét elutasították. Levelében leírta, hogy a téli időszakban 0-5 C fok volt a lakásában.

Az önkormányzattól a téli szociális tűzifa támogatás helyi szétosztásának körülményeiről szóló megkeresésekre azt a tájékoztatást kaptam, hogy a település 2016. évben igénybe vette a Belügyminisztérium által szétosztott központi kiegészítő támogatást. Az önkormányzat 122 m³ szociális tűzifa mennyiségre nyújtott be igényt és azt ebben az összegben meg is kapta. 2.680.373.- Ft értékben osztottak szét tüzelőt a kérelmezők között, ebből a Belügyminisztérium által folyósított kiegészítő támogatás 2.169.160 Ft volt.

Az elosztás a tápiószőlősi önkormányzat ÖR5 rendelete alapján történt. A jogosultság feltételeit a minden lakóingatlanhoz rendszeresen eljuttatott önkormányzati újság decemberi számában tették közzé. A támogatást a polgármesteri hivatalban és a családsegítőnél beszerezhető formanyomtatványon lehetett igényelni. A kérelmeket ügyfélfogadási napokon nyújthatták be az igénylők a hivatalban, minden kérelmet iktattak.

A 2016-2017-es tél folyamán benyújtott 202 kérelem alapján 192 kérelmező részesült támogatásban. Ebből 144 fő 0,6 m³, 8 fő 0,7 m³, 40 fő 0,75 m³ téli tüzelőt kapott. Összesen 8 kérelmet utasítottak el, ebből 4 esetben nem teljesítették a hiánypótlást, 4 esetben pedig a kérelem nem felelt meg a rendeletben megszabott feltételeknek. Egy fő visszavonta a kérelmét. Az elutasított kérelmek esetében nem nyújtottak be fellebbezést az elutasító döntés ellen, és panasszal sem fordultak az önkormányzathoz.

A kapott válasz nyomán forráshiány miatti elutasításra nem került sor, így nem vált szükségessé önerőből szociális célú téli tüzelőt vásárolnia az önkormányzatnak. A polgármester jelezte, hogy a szokatlanul hideg téli időjárási viszonyokra tekintettel az önkormányzat azonnal kivizsgálja a helybéli rászorulókat

helyzetét, amennyiben segítségért fordulnak az önkormányzathoz. Ez esetben önerőből nyújtanak segítséget, ám a válasz szerint nem kaptak olyan bejelentést, mely szerint a településen 0-5 fokos lakásban élne valaki. Családsegítő szolgálat aktívan működik, ám onnan sem érkezett jelzés a téli fűtés megoldatlansága miatt. Annak további vizsgálatára azonban, hogy a panaszos részesült-e téli tüzelőanyag támogatásban, a neve elhallgatásának igénye miatt nem volt mód.

6. Az AJB-2375/2018. számú, *cigándi* ügyben az okozott gondot, hogy a rászoruló panaszos azt kérte az önkormányzattól, hogy a lakhatási támogatásából vonja le az önkormányzat a tűzifa árát, ám így sem kapott lehetőséget arra, hogy téli tüzelőhöz jusson. A panaszbeadvány szerint a korábbi években 1 m^3 tűzifa támogatáshoz jutott, de 2017. január 12-ig, a panasz benyújtásáig még ennyi támogatásban sem részesültek. A panaszos sérelmezte, hogy a híradásokból értesülnek ugyan, hogy központi támogatással segítik tűzifához jutni a rászorulókat, ám ez hozzájuk nem jutott el. A levelében leírta, hogy más egyedülálló, nyugdíjasok is maradtak segítség nélkül a településen.

Az önkormányzat megkeresésre adott válasza szerint 2016-ban is pályázott szociális tűzifa vásárlásához kapcsolódó központi támogatásra. A pályázat a 357 fő jogosult figyelembe vételével – 3 m^3 maximális támogatást alapul véve – 1070 m^3 mennyiségben került benyújtásra. A Belügyminisztérium döntése értelmében az önkormányzat azonban csak 501 m^3 támogatásban részesült, 5.408.295 Ft értékben. A tűzifa támogatás megállapítására az ÖR6 rendelet szabályai alapján került sor. A jogosultak részére $566 \text{ m}^3 - 1 \text{ m}^3/\text{jogosult}$ – fa került kiszállításra, ebből 65 m^3 saját forrás terhére.

A válasz alapján a panaszos részére az önkormányzati rendeletben szabályozottak szerinti kérelem szerint 2016. december 12-én 1 m^3 ingyenes tűzifa került kiszállításra.

Az ingyenes tűzifajuttatáson túl az önkormányzat a rendszeres települési támogatásban részesülők részére lehetővé tette – a települési támogatás téli tüzelőre történő fordításával – téli tüzelő igénylését. A panaszos ezzel a lehetőséggel élve kérte lakhatási támogatása terhére tűzifa biztosítását. E kérelme alapján az önkormányzat 2017. január 30-án újabb 1 m^3 tűzifát juttatott részére. A határozat szerint a lakásfenntartásra nyújtott települési támogatás terhére 1 m^3 lágy lombos tűzifát biztosítottak a panaszos számára, 14.000 forintért. A tűzifa ellenértékét – a jogosult kérelmének megfelelően – 4 havi részletben vonják le a lakásfenntartásra nyújtott települési támogatásból, 2017 februárjától kezdődően. A tűzifa kiszállításáról az önkormányzati nonprofit kft. gondoskodott.

A polgármester válaszelevelében biztosított arról, hogy mindent megtesznek annak érdekében, hogy a rászorulókat mind az ingyenes, mind a települési támogatás terhére megelőlegezett önkormányzati tűzifajuttatásban részesüljenek.

7. Az AJB-2306/2018. számú ügyben a forráshiány miatti elutasító önkormányzati döntés okán élt egy *döbröközi* lakos panasszal. A panaszos leírta, hogy szociális tűzifa iránti kérelmét elutasították, lakása rossz állapotú, emiatt rendszeresen felfűteni sem tudja. AJB-2305/2018. számú ügyben a külön háztartásban élő gyermeke is azt sérelmezte, hogy nincs tűzifájuk. Férje 30 ezer forintos jövedelméből és saját szociális ellátásából élelemre sem jut pénz.

Az önkormányzattól kapott válasz értelmében 2016-ban a település 31 m^3 szociális célú tűzifavásárláshoz kapcsolódó központi kiegészítő támogatást kapott. Az elosztás az ÖR7 rendelet rendelkezései szerint történt. A döbröközi önkormányzat a helyi lakosságot szórólapon és a helyi újságban értesítette a kérelem benyújtásának lehetőségéről. Ezt követően 103 kérelem érkezett be, amelyet a rászorulókat jövedelmi

viszonyai alapján rangsoroltak. Ennek alapján 62 család téli tüzelőjének vásárlásához volt elegendő a központi támogatás. A panaszosok kérelmei a listának abban a részében kaptak helyett, akik már nem részesülhettek támogatásban, mivel ahhoz már nem volt elegendő a támogatás.

8. Az AJB-2303/2018. számú ügyben a *Szomolyán* élő panaszos beszámolt arról, hogy elvált és két kiskorú gyermeket nevel. Jövedelmük 29.600.- forint családi pótlék, amelyet a gyermekvédelmi támogatás egészít ki. A szociális tüzelő támogatás iránt benyújtott kérelmét az önkormányzat elutasította.

A megkeresésemre adott válasz alapján a település összlakossága 1609 fő. A rendszeres gyermekvédelmi támogatásban részesülők – a hátrányos, vagy halmozottan hátrányos helyzetűek – száma 219 fő. A 65 éven felüliek száma 285 fő. 2016-ban 118 m³ tűzifa támogatás szétosztására volt az önkormányzatnak lehetősége (1 m³/fő), ezt azonban erősen meghaladja a támogatásért jelentkező helybéli rászorulóknak száma.

Az önkormányzat több éve vesz részt a szociális tűzifa pályázati rendszerben, tapasztalataik szerint *a beérkező tűzifa támogatási igények messze meghaladják a támogatásra kapott mennyiséget.* 2015-ben mindössze 53 m³ tűzifát nyert el az önkormányzat a központi forrásból, mely mennyiséget az akkori igénylések messze meghaladták. A korábbi években a különbözetet az önkormányzat részben saját tulajdonú területeiről való, engedélyhez kötött vágással fedezte, részben pedig anyagi támogatást nyújt a rászorulóknak részére. 2015-2016. évben azonban az önkormányzat saját területéről való kitermelésre nem volt lehetőség.

Az önkormányzat 2016-ban 270 m³ keménylombú tűzifa beszerzésére nyújtotta be igényét a minisztériumhoz, amely egyúttal a központi támogatásból beszerezhető fa maximális mennyisége is volt. A támogatói döntés szerint 118 m³, 2.098.040.- Ft értékű keménylombos tűzifa megvásárlására kaptak lehetőséget. Az önkormányzat az Egererdő Zrt.-vel 2016. november 14-én kötött szerződést a tűzifa beszerzéséről. A tűzifa egységára 15.000 Ft/m³+Áfa volt, a szállítás határidejéül 2017. február 15. napját jelölték meg.

A fa igénylésével, és elosztásával kapcsolatosan *az önkormányzat külön rendeletet alkotott* – ÖR8. A pályázatok beérkezési idejét 2016. december 16-én határozta meg. A pályázatokat a rendelet mellékletében fellelhető „Kérelem” nyomtatvány kitöltésével és az önkormányzathoz való eljuttatásával lehetett igényelni. A kérelmek benyújtására egy hónap állt rendelkezésre. 184 kérelem érkezett be, többségük a kiírást követő napokban. A beérkezett kérelmeket ad-hoc bizottság rangsorolta, mely alapelve az volt, hogy lehetőség szerint *a kérelmezők legszélesebb köre részesüljön a támogatásból.* Így lakosonként/családonként 1 m³-ben maximálták a juttatható tűzifa mértékét. Fontos szempont volt az is, hogy egyetlen utca se legyen kirekesztve. *A rangsorolás során előnyt élveztek a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek nevelők, a 3, vagy ennél több gyermeket nevelő (rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre nem jogosultak), a 70 éven felüli egyedül élő nyugdíjasok, a hátrányos helyzetű gyermekek/gyermekeket nevelők, illetve lehetőség volt egyéni, különös elbírálás alapján (pl. nem várt élethelyzet) is tűzifához jutni.*

Az ÖR8 alapján a támogatásra nem voltak jogosultak az erdőtulajdonosok, a fakitermelést (pl. bérvágást) végzők, azon ingatlanok tulajdonosai, akik ingatlana fával egyáltalán nem fűthető. Nem voltak kizárva a támogatottak köréből ugyanakkor azok, akik gázfűtéssel rendelkeznek, de mellette tűzifával való fűtésre is volt lehetőségük. Az önkormányzat minden esetben igyekezett körültekintő lenni, és védőnő bevonásával kiszűrni azokat a kérelmeket, ahol például nincs lehetőség a tűzifa használatára fűtésnél. A bizottság figyelembe vette azok kérelmét is, akik az önkormányzati közfoglalkoztatásban munkát végeznek. Nekik ugyanis nincs

lehetőségük, hogy bérvágást, egyéb fakitermelést végezzenek bárhol. Társadalmi munkában részt vettek a szociális tüzelő szétosztásában is.

Az önkormányzat 2016-ban 59 fő részére tette lehetővé, hogy közfoglalkoztatásban dolgozhasson, ezzel is segítve a megélhetési lehetőségeket. A polgármester utalt arra, hogy a panaszos 2016 szeptemberéig volt közfoglalkoztatott, azonban a munkából sokat hiányzott igazolatlanul, munkaviszonya egyoldalú felmondással szűnt meg.

Az önkormányzat a komolynak ígérkező téli időjárási viszonyok miatt egyéb, anyagi természetű támogatást is nyújtott, így például 286 fő 65 év feletti idős embert 5000 Ft/fő támogatással segített. Összesen 40 olyan rászoruló helyi lakos részesült pénzbeli támogatásban, akik nehéz szociális helyzetéről tudott az önkormányzat, azonban semmilyen kérelemmel nem fordultak az önkormányzathoz.

2016-2017. nehéz telének viszontagságos időjárása miatt az önkormányzat a téli tüzelő kiosztása mellett kötelességének érezte azokat is támogatni, akiknek szociális tűzifa kérelmét elutasították. 2017 januárjában az önkormányzat azt a 24 rászorulót is támogatta 10.000 Ft/fő pénzbeli segéllyel, akik szociális tűzifa iránti kérelmét a rendelkezésre álló mennyiség korlátozott volta miatt utasították el. Ezt nem kellett írásban kérelmezniük. A támogatás nagysága hozzávetőleg megegyezett, a tűzifa támogatás 1 m³ értékével.

Összességében az önkormányzat 2.390.000.- forintot fordított arra, hogy a rászorulókat szociális támogatással segítse a 2016-2017-os különösen hideg téli időjárás átvészelésében. Mindezek felett 118 m³ tűzifa szétosztásával igyekezett a ráfordításokat a családoknál csökkenteni. Mindez összesen 484 család támogatására volt elegendő.

A panaszos téli tüzelő támogatással kapcsolatos kérelmét a megkeresésemre adott válasz szerint 2015-ben és 2016-ban is elutasította az önkormányzat. A polgármester a válaszlevélben hangsúlyozta, hogy ennek oka nem az volt, hogy a család nem támogatható, hanem a rendelkezésre álló tüzelő *korlátozott mennyisége*. A család számára egyébként az önkormányzat közmű (villanyáram) támogatást nyújt.

A válasz szerint 2016. évben a szociális támogatás iránti kérelmet elutasító minden önkormányzati határozat indokoló része egyértelműen tartalmazta, hogy az önkormányzat felé a természetbeni és pénzbeli ellátásokról szóló 7/2015. (VII. 31.) önkormányzati rendelete alapján egyéb rendkívüli támogatási kérelem is benyújtható. A panaszos 2017-ben adott is be rendkívüli támogatás iránti kérelmet, amelyet támogattak. A 10.000 Ft pénzbeli segílyt pedig a panaszos is megkapta az elutasított szociális tűzifa támogatás helyett.

A polgármester válaszlevelében arra is felhívta a figyelmet, hogy a természetbeni, a pénzbeli támogatás együttes összege sem fedezte 100%-ban a téli tüzelés anyagi költségeit, az önkormányzat azonban minden rendelkezésére álló lehetőséget megragadott arra, hogy hozzájáruljon a hideg télen kialakult nehéz körülmények kezeléséhez. Hozzáfűzte, hogy informálisan rossz tapasztalataik vannak a tűzifa támogatás felhasználásával kapcsolatosan, tudomást szereztek ugyanis arról, hogy a támogatással szerzett tűzifát sokan eladták.

9. Az AJB-2379/2018. számú ügyben a *Dombrádon élő* panaszos beadványának a középpontjában az állt, hogy szociális támogatásként csak puhafa téli tüzelőt kaphatnak a rászorulók. A válasz szerint a Belügyminisztérium az önkormányzatok szociális célú tüzelőanyag vásárlásához kapcsolódó kiegészítő támogatásra meghirdetett pályázatán 8.214.995 Ft vissza nem térítendő költségvetési támogatást nyert el a település, mely támogatást 761 m³ lágylombos tűzifa vásárlására használhattak fel. Mivel az önkormányzat csak lágylombos tűzifára kapott

költségvetési támogatást, ezért *csak lágylombos tűzifát (a panasz szerinti pubafa)* oszthattak ki.

Az önkormányzat az ÖR9 rendeletének módosításával a lakhatáshoz kapcsolódó települési támogatásban részesülő családok számára biztosított 2 m^3 lágylombos tűzifát. A támogatás igénylésének helyi rendje szerint a rászorulóknak *nem kellett kérelmet benyújtaniuk* a tüzelőanyag támogatás igényléséhez, *az önkormányzat nem is vizsgálta újra a jogosultak szociális rászorultságát*, mivel ez a lakhatáshoz kapcsolódó támogatás megállapítása során már megtörtént. A tűzifa kimérésére 2 m^3 -es kalodák használatával került sor az önkormányzat 100 %-os tulajdonában álló nonprofit kft. székhelyén. A tűzifa pontos kimérését a támogatásban részesülő jelenletében a kft. dolgozói felügyelték. A gázfűtéssel rendelkező családok is részesülhettek a támogatásban.

10. Az AJB-439/2018. számú ügyben *Kántorjánoson* élő panaszos beadványa szerint az önkormányzat ugyan a központi támogatásból segítette tűzifához a rászorulókat, de ez hozzá mégsem jutott el.

A polgármester a válaszában kifejtette, hogy az önkormányzat az igényelhető tűzifa maximális mennyiségére, 402 m^3 iránt nyújtotta be kérelmét. Az önkormányzat *saját forrásból nem tud biztosítani a rászorulóok részére tüzelőanyagot*, minden évben a minisztérium által közzétett pályázati lehetőséggel élnek és a pályázati támogatásnak keretég tudják segíteni a helybéli rászorulókat tüzelőanyag biztosításával. Központi forrásból végül 195 m^3 támogatást kaptak. A rászorulókat 435 db kérelmet nyújtottak be, ebből 390 db felelt meg az ÖR10 rendeletben foglaltaknak. A rendelet melléklete szerinti, az igényléshez szükséges formanyomtatványt a rászorulókat a polgármesteri hivatal munkatársaitól kérhették, illetve a hivatal épületében található nyomtatványasztalról maguk is elvehették azokat. Ezen felül az önkormányzat fenntartásában működő szociális, gyermekjóléti intézményben is kihelyeztek nyomtatványokat és az ott dolgozó munkatársak is segítségre voltak a kérelem kitöltésében. A benyújtott kérelmek iktatásra kerültek. A testületi döntésről a kérelmezőket értesítették.

Forráshiány miatt senkét nem utasítottak el, a 390 jogosult számára $0,5\text{ m}^3$ tűzifát osztottak szét háztartásonként. A tüzelőanyagot a Nyírerdő Nyírségi Erdészeti Zrt.-től szerezték be, és azt az önkormányzat a saját költségén, saját járműve segítségével szállította ki. A kiosztott téli tüzelő átvételét a támogatásban részesülők a kiszállításkor átvételi elismervény aláírásával igazolták, mely összesítése útján számolt el az önkormányzat a központi támogatással. A panaszos és az édesapja a korábbi években kérelmezte a támogatást, mivel a rendeletben meghatározott feltételeknek megfelelt, jogosult volt szociális célú tűzifára. A panaszos számára 2015-ben $1,01\text{ m}^3$, 2016-ban $0,5\text{ m}^3$, 2017-ben $1,1\text{ m}^3$ (keménylombos tűzifa) kiszállított téli tüzelőről gondoskodott az önkormányzat.

11.1 Az AJB-2437/2018. számú ügyben *Kisigmádon* élő panaszos beadványának fókuszában az állt, hogy a kormány a rezsicsökkentés keretében a gáz, a villanyáram, a távhőszolgáltatás, a víz és közműdíjakat több esetben mérsékelte, azokat az állampolgárokat azonban ez az intézkedés hátrányosan érintette, akik szénrel vagy fával fűtenek. 2014-ben az erdőgazdaságoknál 10%-os kedvezmény érvényesült a tűzifa árából, 2015-ben azonban ez a kedvezmény már nem volt biztosított, így a tűzifa árában 2.000-3.000 Ft-os emelkedés következett be. A panaszos szerint ez kizárólag tűzifával fűtő lakosokra nézve érzi hátrányos megkülönböztetésnek.

A nevének elhallgatását kérő panaszos levelében ahhoz is kért segítséget, hogy az erdőszeti társaság kezelésében lévő területről engedéllyel 5-10 cm-es száraz gallyakat gyűjthessen. Leírta, hogy már több hivatalos szervet megkeresett, de nem

járt sikerrel, és bár a helyi erdésztől mások vásárolhatnak fát, neki erre nem biztosítottak lehetőséget.

11.2 Megkeresésemre az emberi erőforrások minisztere a válaszában kiemelte, hogy a *földművelésügyi miniszter* a felelős az erdőgazdálkodásra, az erdő védelmére, az erdővagyon fenntartásának és bővítésének feltételrendszerére vonatkozó jogszabályok előkészítéséért, valamint neki kell gondoskodnia a fenntartható erdőgazdálkodás folytatásáról is.

A szociál- és nyugdíjpolitikáért való felelőssége keretében az emberi erőforrások minisztere felelős a *pénzübeli és természetbeni szociális ellátásokra vonatkozó jogszabályok előkészítéséért*. Ez alapján a lakhatáshoz kapcsolódó kiadások viselését segítő támogatási formákkal kapcsolatban a miniszter utalt arra, hogy a Szocvtv. 2015. március 1-jétől hatályos módosítása alapján a lakhatáshoz kapcsolódó kiadások viseléséhez és az esetlegesen felhalmozott tartozások kiegyenlítéséhez segítséget nyújtó lakásfenntartási támogatás és adósságkezelési szolgáltatás *kivezetésre kerültek az ellátórendszerből*, melyet követően *az önkormányzatok a települési támogatás keretében biztosíthatnak támogatást* a lakhatáshoz kapcsolódó rendszeres kiadások viseléséhez és az esetleges adósságok kezeléséhez. A települési támogatás keretében az önkormányzatok az általuk támogatandónak ítélt, rendeletükben szabályozott élethelyzetekre nyújthatnak támogatást. Annak eldöntése, hogy e támogatás keretében milyen célokra, mely feltételek teljesülése esetén milyen összegű támogatást biztosítanak, *teljes mértékben az önkormányzat mérlegelési jogkörébe tartozik*. A szaktárca ezzel együtt vizsgálja a közmű-hátralékok csökkentése és a szociálisan rászoruló személyek lakásfenntartással kapcsolatos terheinek csökkentését szolgáló intézkedések lehetőségét.

11.3 Az erdőgazdálkodásért felelős földművelésügyi minisztert mindezek figyelembe vétel mellett abban kértem válaszadásra, hogy jelenleg az állami szervek által kezelt földterületeken van-e mód legális száraz gallygyűjtésre. A miniszteri válasz szerint az erdők a tulajdonosi, illetve földhasználói érdekek mellett számtalan közérdeket is szolgálnak. Így az Evt. egyik legfontosabb célja az, hogy az erdők megfelelő állapotban való fennmaradását hosszú távon biztosítsa. A jogok és kötelezettségek az erdő jogszerű használóját illetik, illetve terhelik, akit az erdészeti hatóság által erdőgazdálkodóként nyilvántartásba vett

Az Evt. 68. § d) pontja szerint erdei haszonvételnek minősül az elhalt fekvő fa és gally gyűjtése, melynek feltételeit – az Evt. 69. § (4) bekezdése szerint – *az erdőgazdálkodó jogosult meghatározni*. Az Evt. 69. § (6) bekezdése arról is rendelkezik, hogy az erdei életközösség védett fajai fennmaradásának, fejlődésének biztosítása érdekében az erdészeti hatóság – hivatalból vagy a természetvédelmi hatóság megkeresése alapján – korlátozza vagy megtiltja erdőben a cserjék kitermelését, az elhalt, fekvő fa vagy gally és elhalt cserjék hajtásainak gyűjtését. A válasz szerint ez utóbbi előírás azért is szükséges, mert az erdő fejlődési folyamatának része a holtfa képződése, és annak lebomlási folyamata is, maga a holtfa pedig erdeink diverzitásának és számos ökológiai folyamatának alapköve. A holtfa jelent fészkelő illetve búvóhelyet (odúlakó madarak, denevérek), táplálékforrást (gombák, ízeltlábúak, mohák), illetve együtt a keltőt (rovarok) egyes szervezetek számára. Fontos továbbá a lebomló faanyag tápanyag- utánpótlási és vízmegtartó szerepe is. A holtfa a természetes erdőfelújítások esetén átmenetileg némi védelmet biztosíthat a vadkár ellen is.

Mindezek alapján a természetvédelmi célokat leginkább az szolgálná, ha *az erdő normális működése (természetes szelekció, ágszáradás) során keletkező száraz faanyagból minél több a helyszínen maradna*. Az Evt. 73. § alapján az erdészeti hatóság Natura 2000

erdőterületeken előírhatja álló és fekvő holtfa, egészségügyi termelés esetén $5\text{m}^3/\text{hektár}$ erejéig álló és fekvő holtfa visszahagyását is. Az erdei életközösségek életfeltételeinek megóvásán túl a száraz ágak, gallyak lebomlási folyamata egyben az erdei talaj tápanyag-utánpótlását is biztosítja. Mennyiségi arányokat nézve a levélzet összes tömege a föld feletti teljes fa biomaszájának 2%-át teszi ki, de a gallyak mennyisége sem több 4-5%-nál. Erre a viszonylag kis biomaszra mennyiségre a talaj tápanyag-tartalma megőrzése érdekében is szükség volna.

A válasz szerint a beadvány kapcsán tisztázni kell a vékonyfa és a vastagfa közötti különbséget, valamint a gally definícióját is. Az erdészeti gyakorlatban vastagfának az 5 cm-nél vastagabb törzs- és ágfát értik, az ennél vékonyabb részek vékonyfához tartoznak. Gallynak viszont az ágaknak konkrétan a leveleket hordó vékony része minősül csak. Ezt azért lényeges, mert, a legalább 1 méter hosszúságú 5 cm vékonyabb, oldalhajtásoktól megtisztított, hasítatlan faanyag, gyakorlatban olyan piacképes erdei választék, ami a legtöbb esetben vékony tűzifaként kerül értékesítésre, általában a vevő által történő helyszíni felkészítés és összegyűjtést követően. E határ magasabb vastagsági méretnél is meghúzható a piaci szereplők fafajtól, illetve a piaci kereslettől függően. Az ilyen vékony tűzifa ára jóval olcsóbb, mint a normál tűzifáé, mivel fűtőértéke is alacsonyabb, valamint közelítését és felkészítését kézzel is el lehet végezni, gépi erő nem szükséges hozzá.

A beadvány szerinti 5-10 cm átmérőjű száraz gallygyűjtés, tehát valójában vékony tűzifagyűjtési lehetőségére vonatkozik. Mindezek alapján jelenleg is van mód az állami szervek által kezelt földterületeken a *legális száraz gally gyűjtésére*, de az Evt. fent hivatkozott 68. § d) pontja és 69. § (4) bekezdése szerint ez erdei haszonvételnek minősül, ezért az elhalt fekvő fa és gally gyűjtésének feltételeit az erdőgazdálkodó jogosult meghatározni. Az erdészeti hatóság az Evt. 69. § (6) bekezdése alapján – hivatalból vagy a természetvédelmi hatóság megkeresése alapján – az erdei életközösség védett fajai fennmaradásának és fejlődésének biztosítása érdekében korlátozhatja vagy megtilthatja erdőben a cserjék kitermelését, az elhalt, fekvő fa vagy gally és elhalt cserjék hajtásainak gyűjtését. Az Evt. 73. § alapján pedig az erdészeti hatóság Natura 2000 erdőterületeken előírhatja álló és fekvő holtfa, egészségügyi termelés esetén $5\text{m}^3/\text{hektár}$ erejéig álló és fekvő holtfa visszahagyását.

Az állami szervek, mint erdőgazdálkodók az állami erdőterületeken fenti jogszabályok figyelembevételével tudnak lehetőséget biztosítani elhalt fekvő fa és gally gyűjtésére a lakosság részére. *A vékony tűzifa gyűjtése bevett gyakorlat alapján jól működik az erdőgazdálkodásban*, amit elsősorban a helyi lakosság végez el. Az állami erdők e szolgáltatását jellemzően olyan helyi lakosok veszik igénybe, akik adott esetben jövedelmi helyzetükből, vagy egyéb okból adódóan nem tudják a normál tűzifa árát megfizetni vagy téli tüzelőjüket más úton, legális forrásból beszerezni. A gyűjtési lehetőségek is végesek, így előfordulhat, hogy egyes térségekben, bizonyos időszakokban nagyobb kereslet alakul ki, mint amire lehetőség van. Ez évről évre változhat a gyűjtési lehetőségek és a kereslet függvényében.

A miniszter tájékoztató, hogy az állami erdők kezelésében meghatározó szerepet töltenek be állami erdészeti társaságok. Az elhalt fekvő fa és gally gyűjtéséről, annak feltételeiről az érintettek ezért egyrészt a társaságok honlapján tájékozódhatnak, másrészt az illetékes erdészeteknél érdeklődhetnek. A legjellemzőbb mégis az, hogy a gallygyűjtés iránt érdeklődők az állami erdőgazdálkodó erdészeit keresik meg, akik tájékoztatást adnak a gyűjtési lehetőségekről és feltételekről, valamint a jogszabályokról és az előírásokról. A miniszter szerint hátrányos helyzetű vagy rászoruló személyekkel szembeni, diszkriminatív jellegű feltételek nincsenek meghatározva a gyűjtési lehetőségekkel kapcsolatban, azok – a vonatkozó jogszabályok, előírások betartása mellett – bárki számára elérhetőek.

A lakossági vékony tűzifagyűjtés eljárásrendjét a következőképpen írta le. A helyi lakosság jelentkezik a tűzifagyűjtési szándékával a kerületvezető erdészeknél. Az erdészet és a gyűjtő megállapodást köt a gyűjtés kereteiről, tájékoztatják a balesetvédelmi előírásokról. A kerületvezető erdészek az aktuálisan folyó termelési munkák figyelembevételével kijelölik azon erdőrészeket, ahol a gyűjtés történhet, irányítják, ellenőrzik a lakosság munkáját és felvételezik a felkészített faanyagot. A szállításra felkészített faanyag ellenértékének kifizetését követően, számla és szállítójegy kerül kiállításra. Az ellenérték ez esetben kedvezményes árat jelent, mivel ennek a faanyagnak a fűtőértéke is alacsonyabb és a vevő saját maga végzi a felkészítést, közelítést és a szállítást az nem az erdőgazdálkodót terheli.

Az Evt. 90. §-a alapján – a faanyag kereskedelmi lánc felügyeletére vonatkozó uniós előírásokkal összhangban – erdei faanyag szállítását csak az erdőgazdálkodó, a faanyaggal rendelkezni jogosult által kiállított, szigorú számadású bizonylatnak minősülő *szállítójegy* birtokában lehet végezni. E bizonylat szolgál arra, hogy a tűzifa legális eredetét igazolja a rendészeti szervek, illetve a hivatalos személyek felé. Fentiekől eltérő gyakorlat a válaszó véleménye szerint nem lenne indokolt, mert újabb lehetőséget teremtene a falopások további terjedésére, aminek a megakadályozása pedig alapvető nemzeti érdek.

A miniszter utalt arra, hogy az Evt. 69. § (4) bekezdése alapján – az Evt. 69. § (6) bekezdése továbbá az Evt. 73. §-a figyelembevételével – száraz gallyak legális, ellenőrizhető gyűjtése most is biztosított. A legális gyűjtésből származó faanyag igazolása az önkormányzati, illetőleg a magántulajdonban álló erdőkben is az Evt. 90. §-a alapján kötelezően kiállítandó szállítójeggyel történhet. A miniszter hivatkozott továbbá a Kormány által 2011-ben elindított a szociális tüzelőanyag programra. Leírta, hogy az éves keretösszeg ez eltelt idő alatt megháromszorozódott, így az elmúlt 5 évben mintegy 10 milliárd forint került biztosításra a rászorulóknak téli tüzelőjére és ez által rezsicsökkentésükre.

A miniszter szerint szükséges lehet az éves keretösszeget tovább emelni, ha az elosztással kapcsolatban vannak problémák, akkor pedig azokon javítani kell. Másik oldalról a tapasztalatok szerint a gyűjtés iránt érdeklődők száma a fűtési szezon beindulásakor ugrásszerűen megnő és a fokozott érdeklődés kitart az egész fűtési szezonban. Tudatosítani kellene, hogy a fűtési szezonra felkészülést már az előző szezon végén célszerű elkezdni.

A Téli rezsicsökkentésről szóló Korm. rendelet 2018. március 8-i bevezetését, a téli rezsicsökkentés kiterjesztése érdekében 2018. március 27-én született Korm. határozat megszületését követően érkezett panaszokban azt kifogásolták a beadványozók, hogy fával fűtenek, de csak a gázzal fűtőkhöz jut el a fűtés költségeinek könnyítésére szánt állami támogatás, a fával fűtők ebből nem részesülnek.

A vizsgálat megállapításai

I. A hatáskör tekintetében

Az ombudsman feladat- és hatáskörét, ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságait az Ajbt. határozza meg. Az Ajbt. 18. § (1) bekezdése szerint az alapvető jogok biztosához bárki fordulhat, ha megítélése szerint közigazgatási szerv tevékenysége vagy mulasztása alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár, feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket – ide nem értve a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatát – már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

Az Ajbt. 18. § (1) bekezdés b) pontja alapján a helyi önkormányzatok,

alapvető jogok biztosja által vizsgálható hatóságnak minősülnek. Az Ajbt. idézett hatásköri szabályai értelmében tehát a jelen ügyben vizsgált szervekre, a tűzifát osztó érintett önkormányzatokra az ombudsman vizsgálati jogosultsága egyértelműen kiterjed.

Az Ajbt. 1. § (2) bekezdés d) pontja alapján a biztos megkülönböztetett figyelmet fordít a leginkább veszélyeztetett társadalmi csoportok jogainak védelmére. A támogatásokra szoruló, nélkülöző, szegénységben élő emberek különösen veszélyeztetett helyzetűek, akik tekintetében a biztos alapjogvédő munkája különösen jelentős.

Utalnom kell arra is, hogy a szociális tűzifa juttatásáról a belügyminiszter és a központi támogatásban részesített önkormányzat szerződést köt, ami nem minősül hatósági jellegű eljárásnak. A központi támogatás önkormányzatok közötti elosztásának eljárása nem hatósági jellegű, a központi támogatás mértékével összefüggésben feltárt ellentmondások további vizsgálatára hatáskör hiányában eleve nem volt lehetőségem. A központi támogatás pályázati úton való elosztása, így a támogatói szerződések, valamint az elszámolás – ideértve a hozzátartozó monitoring eljárást is – a belügyminiszter hatáskörébe tartozik.

II. A vizsgált alapjogok és elvek tekintetében

Az alapvető jogok biztosja egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggésrendszer feltárása során autonóm, objektív módon, kizárólag alapjogi érvek felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget az Alaptörvényben kapott mandátumának. Álláspontom szerint az ombudsman akkor jár el helyesen, ha következetesen, zsinórmértékként támaszkodik az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint az egyes alapjogi tesztekre.

Magyarország Alaptörvényének és az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény hatályba lépésével az alapvető jogok biztosaként is követni kívánom a fenti gyakorlatot, így míg az Alkotmánybíróság eltérő álláspontokat nem fogalmaz meg, eljárásom során irányadónak tekintem a testület eddigi megállapításait. Mindezt alátámasztandó, az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában arra mutatott rá, hogy „az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybírósági döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni”.

Az Alkotmánybíróság ugyanakkor a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatában azt emelte ki, hogy az adott határozatban vizsgált törvényi rendelkezések esetében már az Alaptörvény Negyedik Módosítása alapján jár el a korábbi alkotmánybírósági határozatokban foglaltak felhasználhatóságát illetően. A testület ennek kapcsán elvi élel azt mondta ki azt, hogy „az Alkotmánybíróság a hatályát veszített alkotmánybírósági határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy szövegszerű megjelenítéssel bivatkozhatja vagy idézheti a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket. Az indokolásnak és alkotmányjogi forrásainak ugyanis a demokratikus jogállamban mindenki számára megismerhetőnek, ellenőrizhetőnek kell lennie, a jogbiztonság igénye az, hogy a döntési megfontolások átláthatóak, követhetőek legyenek. A nyilvános érvelés a döntés indoklásának létalapja. A korábbi határozatokban kifejtett érvek felhasználhatóságát az Alkotmánybíróság mindig esetről esetre, a konkrét ügy kontextusában vizsgálja.”

A fenti elvi jelentőségű tétel nyomán vizsgálati megállapításaim megfogalmazása, az alapjogok, alkotmányos elvek értelmezése során – ellenkező tartalmú alkotmánybírósági iránymutatás megszületéséig, az alkotmányszöveg változását, a tartalmi, illetve kontextuális egyezőséget is figyelembe véve – az alapvető

jogok biztosaként továbbra is irányadónak tekintem az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény hatályba lépését megelőzően meghozott határozatai indokolásában kifejtett érveket, jogelveket és összefüggéseket.

1. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése kimondja, hogy Magyarország független, demokratikus *jogállam*. Az Alkotmánybíróság korábbi töretlen gyakorlata alapján ennek a jogállami minőségnek nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. A jogbiztonság az állam kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára. A következetes alkotmánybírói gyakorlat rámutat arra, hogy a jogbiztonság nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is. Csakis formalizált eljárási szabályok megkövetelésével és betartásával működhetnek alaptörvénynek megfelelően a jogintézmények. Az Alkotmánybíróság a 75/1995. (XI. 21.) számú határozatában azt is kimondta, hogy az alanyi jogok és kötelezettségek érvényesítésére szolgáló eljárási garanciák a jogbiztonság alkotmányos elvéből következnek. Megfelelő eljárási garanciák nélkül működő eljárásban a jogbiztonság szenved sérelmet.

2. Az Alaptörvény XXIV. cikke kinyilvánítja a *hatósági ügyek tisztességes intézéséhez* való jogot. Az Alkotmánybíróság 56/1991.(XI.8.) számú határozatában kifejtette, hogy a jogállamiság egyik alapvető követelménye, hogy a közhatalommal rendelkező szervek a jog által meghatározott szervezeti keretek között, a jog által megállapított működési rendben, a jog által a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtik ki a tevékenységüket. A jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelményének mind szabályozási szinten, mind a jogalkalmazó szervek mindennapi gyakorlatában érvényesülnie kell, amiből az következik, hogy az ügyfél tisztességes eljáráshoz fűződő jogát az eljárás minden szakaszában érvényesíteni kell.

3. Az Alaptörvény XIX. cikke fejezi ki az állami törekvést a szociális biztonság megteremtésére. Az Alkotmánybíróság több határozatában kifejtette, hogy a *szociális biztonság*hoz való jog nem alapjog, hanem olyan állami kötelezettségvállalás, amelynek az állam eleget tesz, ha a szociális ellátás biztosítására megszervezi és működteti a társadalombiztosítás és a szociális támogatás egyéb rendszereit. E szociális ellátások összessége által nyújtott megélhetési minimum állami biztosítását jelenti, az állami feladat teljesítéséhez szükséges intézményrendszer létrehozásán, fenntartásán és működtetésén keresztül.

A szociális biztonsághoz való joggal összefüggésben az Alkotmánybíróság 1995-ben kimondta, hogy annak elbírálásánál, hogy a ténylegesen élvezett szolgáltatásokból mit és hogyan lehet alkotmányosan megvonni, a szociális jogok annyiban játszanak szerepet, hogy az elvonások folytán a szociális ellátás mértéke egészében nem csökkenhet az Alkotmány szerint megkövetelhető minimális szint alá. A 32/1998. (VI. 25.) AB határozatban követelményként azt állapította meg, hogy a szociális biztonsághoz való jog a szociális ellátások összessége által nyújtandó olyan megélhetési minimum állami biztosítását tartalmazza, amely elengedhetetlen az emberi méltósághoz való jog megvalósulásához. 2000-ben pedig elvi élel mondta ki, hogy az Alkotmány a szociális biztonsághoz való jog kinyilvánításával a szociális ellátások összessége által nyújtott megélhetési minimumnak az állami biztosítását állapítja meg. A megélhetési minimumot biztosító szociális ellátások rendszerének kialakításakor alapvető követelmény az emberi méltóság védelme: az állam köteles az emberi lét alapvető feltételeiről gondoskodni. A megélhetési minimum garantálásából azonban konkrét részjogok, mint alkotmányos alapjogok nem vezethetők le. A határozat indokolásban kiemelte az AB, hogy a szociális biztonság alapjogánál az alkotmányossági mérce az ellátás minimális mértékének meghatározásával konkrétá

vált: „a szociális intézményrendszer keretében nyújtandó ellátásnak olyan minimumot kell nyújtania, hogy az biztosítsa az emberi méltósághoz való jog megvalósulását. Az ezt a minimumot el nem érő mértékű szolgáltatás esetében a szociális biztonsághoz való jog érvényesüléséről nem lehet beszélni”.

4. Az Alaptörvény II. cikke az *emberi méltósághoz* való jogot egyértelműen, mint alapvető jogot határozza meg, melytől senkit sem lehet önkényesen megfosztani. Az Alaptörvény a legalapvetőbb jogként deklarálja az élethez és az emberi méltósághoz való jogot. Ezen alapvető jogok lényegüket tekintve korlátozhatatlanok. A modern alkotmányok, illetve alkotmánybírói gyakorlat az emberi méltósághoz való jogot különféle aspektusaival nevezik meg: például a személyiség szabad kibontakoztatásához való jogként, az önrendelkezés szabadságához való jogként, általános cselekvési szabadságként, avagy a magánszférához való jogként. Az emberi méltósághoz való jog vagy másképpen fogalmazva az általános személyiségi jog „anyajog”, azaz olyan szubszidiárius alapjog, amelyet mind az Alkotmánybíróság, mind a bíróságok minden esetben felhívhatnak az egyén autonómiájának védelmére, ha az adott tényállásra a konkrét, nevesített alapjogok egyike sem alkalmazható. Az Alkotmánybíróság az emberi méltósághoz való jogot tehát az ún. általános személyiségi jog egyik megfogalmazásának is tekinti. Ennek fontos elemét képezi az önrendelkezés szabadsága, az önrendelkezéshez való jog, amely – mint az összes különös személyiségi jog – elsősorban az egyén autonómiáját, döntési szabadságát védi.

5. Az egyenlő méltóság alapjoga indokolja és tölti meg tartalommal az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében foglalt egyenlő bánásmód követelményét, amelynek értelmében Magyarország az alapjogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.

A két évtizedes, töretlen, az Alaptörvény fenti rendelkezése alapján továbbra is irányadónak tekinthető alkotmánybírói gyakorlat rögzíti, hogy a hátrányos megkülönböztetés tilalma arra vonatkozik, hogy a jognak mindenkit egyenlőként, egyenlő méltóságú személyként kell kezelnie, az egyéni szempontok azonos mértékű figyelembevételével kell a jogosultságok és kedvezmények elosztásának szempontjait meghatározni. A megkülönböztetés alkotmányossága tekintetében az Alkotmánybíróság két mércét alkalmazott. Az alkotmányos alapjogok tekintetében megvalósuló egyenlőtlen bánásmód esetén annak alkotmányossága az alapvető jogok korlátozására irányadó szükségességi-arányossági teszt alapján ítéltető meg. Bár az Alkotmány – ahogyan az Alaptörvény is – szövegszerűen csak az alapvető jogok tekintetében tiltotta a hátrányos megkülönböztetést, az Alkotmánybíróság szerint e tilalom, ha a megkülönböztetés sérti az emberi méltósághoz való alapvető jogot, kiterjed az egész jogrendszerre.

Az Alaptörvény XV. Cikk (4) bekezdése szerint Magyarország az esélyegyenlőség megvalósulását külön intézkedésekkel segíti. A következő bekezdésben rögzíti, hogy Magyarország külön intézkedésekkel védi a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket. Az Alaptörvény tehát a gyermekeket gondoskodásra szoruló és külön védelmet igénylő csoportként emeli ki. A Kommentár hangsúlyozza továbbá, hogy a megkülönböztetés általános tilalma alóli kivételt jelent az Alaptörvény azon rendelkezése, amely alapján Magyarország az esélyegyenlőtlenségek kiküszöbölését célzó intézkedéseket is tesz. E rendelkezés értelmében az egyenlőség tartalmi megvalósulását szolgáló, az esélyegyenlőtlenség felszámolása érdekében tett pozitív megkülönböztetés megengedett.

Az esélyegyenlőség elősegítése az állam részéről egy jogi lehetőséget biztosít, ugyanakkor bizonyos, valamely tulajdonságuk (pl. életkor, betegség, testi

fogyatékos) miatti sajátos, kiszolgáltatottabb helyzetük miatt objektíve hátrányba kerülő személyek csoportjainál az állami beavatkozás nem fakultatív feladat: az állam itt köteles hatékony lépéseket tenni az eredendő és súlyosan egyenlőtlen helyzet felszámolására.

Az alkotmánybíróági gyakorlat szerint az állam szabadságot élvez abban, hogy milyen módon, milyen jogi, normatív és anyagi eszközökkel teljesíti az esélyegyenlőség előmozdítására vonatkozó alkotmányos kötelezettségét, mint államcél: figyelembe venni és mérlegelni lehet az eszközök megválasztásában az állam teherbíró képességét.

Az emberi méltósághoz való jog, illetve az egyenlő bánásmód követelményének érvényesülésével kapcsolatos ombudsmani gyakorlat során kiemelt figyelmet fordítok a veszélyeztetett társadalmi csoportok jogainak érvényesítésére. Egyes személyek számos okból – például az egzisztenciális helyzetük, életkoruk, egészségi, mentális állapotuk miatt – minősülhetnek veszélyeztetettnek. A közös, hogy helyzetük miatt kiszolgáltatottak valamennyi állami, közhatalmi beavatkozással szemben. Esetükben súlyos és közvetlen következményekkel járhat az is, ha az állam nem tesz eleget egyes alkotmányos feladatainak, a speciális, rászorultakat segítő szabályozás és gyakorlat kialakításával, fenntartásával kapcsolatos kötelezettségeit nem vagy nem megfelelően látja el. Legyen szó ugyanakkor indokolatlan közhatalmi beavatkozásról, vagy éppen állami feladat, kötelezettség elmulasztásáról, az érintettek jog-, illetve érdekérvényesítő képessége minimális.

Az országgyűlési biztosok az ombudsman-intézmény megalakulásától kezdődően minden rendelkezésre álló eszközzel – helyszíni ellenőrzések, hivatalból elindított vizsgálatok, jogalkotási kezdeményezések révén – igyekeztek fellépni az egzisztenciálisan vagy más módon kiszolgáltatott emberek alapjogainak, egyenlő méltóságának védelmében. A biztosok a kezdetektől fogva egyértelművé tették azt is, hogy a jogvédelem és az egyenlő méltóság szempontjából nincs jelentősége annak, hogy az érintettek a jelenlegi kiszolgáltatott helyzetükbe önhibájukból vagy önhibájukon kívül kerültek.

III. Az ügy érdeme tekintetében

1. A szociális tűzifa mértékét és mennyiségét rögzítő szabályozás vonatkozásában

1.1 A panaszbeadványok nyomán vizsgált esetekben a tűzifajuttatást szabályozó önkormányzati rendeleteket áttekintve a következők állapíthatók meg:

1. A diósjenői önkormányzat ÖR1 rendelete 19. § (3) bekezdésének értelmében háztartásonként legfeljebb **5 m³** tűzifa juttatható.
2. A mezőtúri önkormányzat ÖR2 rendelete 7. § (5) bekezdésében a tüzelőtámogatás mértékét mázsában szabta meg úgy, hogy a támogatás legnagyobb mennyisége alkalmanként legfeljebb **2 q** fa, vagy szén lehet.
3. A sajópetri önkormányzat ÖR3 rendelete 5. § (4) bekezdésében az egy személynek vagy családnak adható tűzifa mennyiségét **1-3 erdei m³**-ben határozta meg.
4. Az örkényi önkormányzat ÖR4 rendelete 2. § (2) bekezdésében ingatlanonként, háztartásonként legfeljebb **2 m³**-ben szabta meg az önkormányzat által biztosított tűzifa mennyiségét.
5. A cigándi önkormányzat ÖR6 rendelete 1. § (7) bekezdésében úgy határozott, hogy szociális célú tűzifa támogatásként háztartásonként legfeljebb **5 m³** tűzifa adható.
6. A döbröközi önkormányzat ÖR7 rendelete 16. § (4) bekezdésében foglaltak szerint jogosultanként **0,5 erdei m³ (6 mázsa)** tűzifa juttatása állapítható

meg.

7. A szomolyai önkormányzat ÖR8 rendeletében nem szabályozta a juttatható támogatás mértékét. Ez azonban a tűzifa-támogatás 2017. évi szabályait tartalmazó önkormányzati rendeletben¹ már megjelenik a támogatás mértéke, amely legalább 1 m^3 , és legfeljebb 2 m^3 családonként.
8. A dombrádi önkormányzat az ÖR9 rendelete 1. § (4) bekezdésében foglalt szabályok alapján a lakhatáshoz kapcsolódó támogatásban részesülő személyt részesítette 2016. január 31-ig 2 erdei m^3 *lágylombos* tűzifa szociális célú tüzelőanyag támogatásban.
9. A kántorjánosi önkormányzat az ÖR10 rendelete 2. § (5) bekezdésében háztartásonként legfeljebb $0,5 \text{ erdei m}^3$ tűzifa támogatás odaítélését tette lehetővé.

A támogatás mértéke tekintetében irányadó, 2017. január 1-ig hatályos 46/2014. BM rendelet 2. § (1) bekezdése főszabályként azt határozta meg, hogy a központi támogatást az a települési önkormányzat igényelheti, amelyik ellenszolgáltatás nélkül vállalja háztartásonként legfeljebb 5 m^3 tűzifa vagy 10 q szén biztosítását a rászorulóknak számára. A rendelet a központi támogatás települések közötti elosztásának² szabályozásakor az igényelhető központi támogatás mértékét már *erdei köbméterben* határozta meg. A 46/2014. BM rendelet 2. § (1) bekezdésében jelenik meg az a feltétel is, amellyel a jogalkotó a központi támogatás igénylését a szétosztás helyi szabályainak önkormányzati rendeletben történő rögzítéséhez köthette. Vagyis ebben szabta meg a jogalkotó az önkormányzat által a rászorulóknak juttatható támogatás maximális mértékét – tűzifa esetében szintén m^3 -ben megadva azt.

A jogi szabályozás és a gyakorlat irányából lényeges a *köbméter (m^3) és az erdei köbméter megkülönböztetése*. 2016. május 6-i módosításával az Etv. a faanyag útjának nyomon követése céljából bevezette a szállítójegy kötelező alkalmazását. Az Etv. felhatalmazása alapján a miniszter a 26/2016. (IV. 11.) FM rendeletben határozta meg a faanyag kereskedelmi lánc felügyeletével kapcsolatos bejelentés, nyilvántartás és ellenőrzés részletes szabályait. A 2016. július 1-től hatályos 26/2016. (IV. 11.) FM rendelet 10. § (2) bekezdése előírja, hogy ha a tűzifa fogyasztója részére történő értékesítése *tömegre* történik, az eladónak mind a szállítójegyen, mind a mérlegelési jegyen szükséges feltüntetni a tömegmérés helyét és a mérlegadatokat.

Az 58/2017. (XII. 18.) FM rendelet a 26/2016. (IV. 11.) FM rendeletet 2017. december 26-tól hatályon kívül helyezte. A *vásárlók megítélésének kiszűrése szempontjából* kiemelkedő jelentőségű, hogy a jogalkotó az új szabályozással meghatározta a *tömör köbméter*, illetve az *üzméter* fogalmát. Definiálták a száraz tűzifa jellemzőit is, amely nedvességtartalma a jelenleg is érvényben lévő szabályok szerint nem lehet több 30%-nál. A vizsgált esetek szempontjából különös a jelentősége az 58/2017. (XII.18.) FM rendelet 4. § (2) bekezdése által meghatározott szabályoknak. Eszerint, ha a tűzifa fogyasztója részére történő értékesítése *tömegre* történik, az eladónak a tömegre történő értékesítés esetén nem pusztán a tömegmérés helyét és a mérlegadatokat kell feltüntetnie a szállítójegyen, illetve a mérlegelési jegyen, hanem a tűzifa *tömegét* is.

A tűzifa tömegét mázsában mérik, 1 q 100 kg-nak felel meg. A tűzifa tömegre történő mérése kapcsán nem hagyható figyelmen kívül, hogy a fa tömege nagymértékben függ annak nedvességtartalmától, ami viszont szoros összefüggésben

¹ Szomolya Község Önkormányzatának a szociális tűzifa támogatás helyi szabályairól szóló 8/2017. (IX. 28.) önkormányzati rendelete 4. § (4) bekezdés

² 46/2014. (IX. 25.) BM rendelet 3.§ (1) bekezdés

áll egyrészt a kitermelése óta eltelt időtől, másrészt pedig a fa tárolásának körülményeitől. E két tényező alapvetően meghatározza a fa száradását. A friss vágású fa nedvességtartalma magasabb (40-50 %), ennek következtében *ekkor legnagyobb a tömege* (nehezebb), ám *ekkor a legkevésbé alkalmas az eltüzelésre* (a vizes fa fűtőértéke alacsony). A száradás során a fában lévő víz egy része elpárolog, így – miközben tüzelésre alkalmassá válik – *tömege jelentősen csökken*. Eladói oldalról nézve a frissvágású, épp ezért *vizes fa tömegre (mázsára) való értékesítés* az előnyösebb. Az adott hőfok eléréséhez ebben az esetben azonban több fa elégetésére van szükség, ezért a vásárló részére ez a kevésbé hatékony, drágább megoldás. A fa a tárolás során elveszíti a nedvességtartalmának nagy részét, veszít a súlyából is. Ezért kerül a száraz tűzifa általában már *nem tömegre, hanem köbméterben mérve a kereskedelembé*. Kiemelendő, hogy minél jobban ki van száradva a tűzifa, annál magasabb lesz a fűtőértéke és kevésbé szennyezi a környezetet is, ezáltal pedig kevésbé lesz ártalmas az egészségre.

Másik jelentősége az új szabályozásnak, hogy a faanyaggal kereskedő a rendelet hatálybalépését követően az értékesített faterméket kísérő dokumentumon már nem csak a termék fafaját, a mennyiségét, de *a mennyiségi egységet is köteles külön feltüntetni*. Az 58/2017. (XII.18.) FM rendelet tűzifa mérését szigorító 4. § (4) bekezdése kimondja, hogy *tűzifa fogyasztója részére történő értékesítéskor a szállítójegyen*

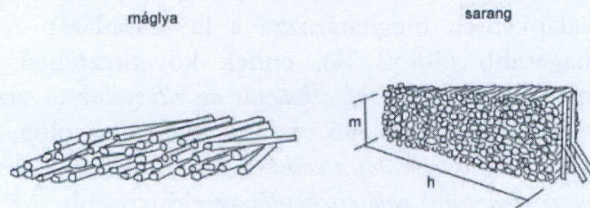
- a) térfogatra történő értékesítés esetén mértékegységként *csak tömör köbmétert lehet megadni, továbbá*
- b) fel kell tüntetni
  - ba) *tömegre történő értékesítés esetén a tűzifa mennyiségét tömör köbméterben,*
  - bb) *térfogatra történő értékesítés esetén a szállítási mód szerinti térfogatot űrméterben, vagy*
  - bc) *más értékesítési egység esetén a tűzifa mennyiségét tömör köbméterben, valamint a tömör köbméter és a kiszállított termék értékesítési egysége között alkalmazott átváltási tényezőket.*

Kérdésként merülhet fel, hogy milyen más értékesítési egység lehetséges. Ezek lehetnek: erdei köbméter, sarang, szórt köbméter, rakott köbméter, ömlesztett köbméter, kaloda, plató, kosár. Mindezek mellett is lehet a szállított fa vékonyfa, vastagfa, kéregben, vagy kéreg nélkül, méteresre darabolt, hengerre vágott, vagy hasogatott. A fa fajtáján, nedvességtartalmán és még számos jellemzőjén túl ezek is mind a leszállított tűzifa lehetséges mennyiségének megállapítására hatással bíró tényezők.

Az 58/2017. (XII.18.) FM rendelet *tömör köbméterként* határozza meg a külső befoglaló mérete alapján 1m×1m×1m élhosszúságú, 100%-os faanyagtartalmú, *hézag nélküli*, tömör faanyagra vonatkoztatott mértékegységet, míg az *űrmétert* külső befoglaló mérete alapján 1m×1m×1m élhosszúságú, a termelési technológiától függően a tömör faanyag mellett, változó mennyiségű és nagyságú hézagokat, levegőt is magába foglaló mértékegységként írja le.

Mindezek alapján különféle értékesítési egységek léteznek tehát, amelyet az átváltási tényezők alkalmazásával a *jogalkotó e két alapvető egység alkalmazására korlátozott*. Előírta azt is, hogy bármilyen értékesítési egység alkalmazása esetén az *átváltási tényezőt* is köteles a faanyag forgalmazásban közreműködő a faterméket kísérő dokumentumon feltüntetni. Ennek az egyik nyilvánvaló célja, hogy a vásárlók számára kétséget kizáróan megállapítható legyen, hogy pontosan mennyi a szállítójeggyel vagy mérlegelési jeggyel átadott fa mennyisége.

A vizsgált BM rendelet által alkalmazott mértékegységek: köbméter (m³) és erdei köbméter (erdei m³), a két mértékegység különbsége pedig tisztázásra szorul.

1. számú ábra Máglya és sarang sematikus rajza³

Az erdőn a fa kivágás után *rönkökbe vágva sarangba* kerül, az erdészeti, az erdőgazdálkodók értékesítésig így tárolják. A sarangot támfák közé rakásolt, általában 1 méter hosszú farönkök alkotják. A sarangba rakott farakás jellemzően 1 méter hosszúra vágott vastag hengeres faanyag (rönkfa) átlagosan 1,7 méter magasan rakva 1 méter hosszán. Ez az egy méter kiterjedésű sarang felel meg 1 *erdei köbméternek*. A sarangban nem hézagmentesen fekszenek egymáson a rönkfák, levegősnek vannak rakva, emiatt nem illeszkednek közvetlenül egymáshoz, hanem üres tér van köztük, ezért a tömör fa mennyiségét az erdei köbméterből *váltószámmal* képzik. Ennek az *átváltási tényezőnek* a feltüntetését tette kötelezővé a faanyagot kísérő dokumentumon az 58/2017. (XII.18.) FM rendelet. *Tömör m³-ként* határozza meg a rendelet a 100%-os faanyagtartalmú, hézag nélküli, tömör faanyagra vonatkoztatott mértékegységet. Az a sarang pedig, amely szintén nem hézagmentesen van rakva, 1 méter hosszúra vágott, de csak 1 méter magasra és 1 méter hosszán rakott, levegőt is magába foglaló rönkfa alkotja, 1 űrmétert tesz ki.

A BM rendelet az államtól az önkormányzat által igényelhető támogatás mértékegységét *erdei m³-ben*, az önkormányzattól a háztartásokhoz jutó tűzifa mértékegységét pedig (normál) *m³-ben* határozta meg. Ráadásul a 46/2014. (IX.25.) BM rendelet nem volt következetes a mértékegységek alkalmazásában akkor sem, amikor a rendelet szövegében igényelhető támogatás mértékegységét *erdei m³-ben*, a mellékletekben⁴ (pályázati, illetve elszámoló adatlap) azonban már normál köbméterben adta meg.

A fával fűtők számára a fa mérésénél előforduló mérések és alkalmazott mértékegységek közötti eligazodást segítő, Mezőtúr Város Önkormányzata a saját honlapján⁵ tette közzé a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Rendőr-főkapitányság Bűnmegelőzési Osztályának *Tájékoztatóját*. Ez részletesen ismerteti a már említett mértékegységeket, az átváltásokat a különböző mértékegységek között, a tűzifavásárlás egyéb sajátosságainak felsorakoztatása mellett. Feltüntették azt az *alapvető fontosságú tudnivalót* is, hogy 1 erdészeti m³ = 1,75 normál m³ = 1 m³ színtiszta fa, 1 normál m³ = 0,57 erdészeti m³ = 0,57 m³ tiszta fát jelent.

Tehát *míg az 1 erdészeti m³ 1 m³ színtiszta fát, addig az 1 normál m³ csak 0,57 erdészeti m³ fát foglal magába. Mivel az erdészeti m³ és a normál m³ nem egyenértékű*, a rászoruló számára lényeges, hogy melyik mértékegységben állapítják meg, és melyik mértékegységben kapja meg, valamint melyik mértékegységben igazolja a szociális tűzifát. Mindez az adat a központi támogatás és az azzal való elszámolás szemszögéből azért is alapvető fontosságú, mert ha a 46/2014. (IX.25.) BM rendelet az igényelhető támogatás mértékegységét *erdei m³-ben*, azaz 1 m³ színtiszta fában adta

³<http://mati.nyme.hu/fileadmin/dokumentumok/emk/moi/PolitikaEsOkonomia/Kiadvanyok/Faertekesitesilismeretek.pdf>

⁴ Vö. 1. melléklet a 46/2014. (IX. 25.) BM rendelethez: A települési önkormányzatok szociális célú tüzelőanyag vásárláshoz kapcsolódó kiegészítő támogatásának pályázati adatlapja. 2. melléklet a 46/2014. (IX. 25.) BM rendelethez: A települési önkormányzatok szociális célú tüzelőanyag vásárláshoz kapcsolódó kiegészítő támogatásának elszámoló adatlapja.

⁵ <http://mezotur.hu/fajlok/Tuzelo.pdf>

meg, az elszámoló adatlapon azonban az önkormányzatok normál köbméterben számoltak el, összességében komoly különbség keletkezik a mennyiségben.

1.2 A faanyag mérésének mértékegységeit a hivatkozott 58/2017. (XII. 18.) FM rendelet rögzítette. A szociális tűzifa központi támogatásra vonatkozó szabályokat az ennek hatálybalépését megelőzően megállapító 46/2014. (IX. 25.) BM rendelet megjelölt ugyan mértékegységeket, de azok alkalmazása során nem jár el következetesen: a támogatás és az önrész mértékét *erdei m³-ben*, az önkormányzat által maximálisan igényelhető támogatást, és a rászorulókhöz juttatható tűzifa maximális mértékét, továbbá a pályázás és az elszámolás mértékegységét is – erdei, normál, vagy tömör megjelölés nélkül – *köbméterben határozta meg*. Nem világos, hogy pontosan milyen megfontolásból alkalmaz eltérő mértékegységeket a jogalkotó, *a gyakorlatban pedig a különbségtétel könnyen félreértésekhez, bizonytalansághoz vezethet*.

A vizsgált 46/2014. (IX. 25.) BM rendeletet az 58/2016. (XII. 22.) BM rendelet hatályon kívül helyezte. A téli rezsicsökkentés kiterjesztése érdekében a települési önkormányzatok 2017. évi szociális célú tüzelőanyag vásárlásához kapcsolódó kiegészítő támogatás nyújtásáról a 1152/2018. (III. 27.) Korm. határozat *2. számú mellékletében* meghatározott települések az ugyanitt meghatározott mértékű támogatást kapták, a tüzelőanyag 2019. február 15-ig történő kiosztásának kötelezettségével. A *2. számú melléklet* szerint a *támogatásához tartozó tüzelőanyag mennyisége (m³/q)* – erdei, normál, vagy tömör megjelölés nélkül.

1.3 A 46/2014. (IX. 25.) BM rendelet következetlen és bizonytalan mértékegységjelölése miatt *az önkormányzatok eltérő gyakorlatot alakítottak ki a tűzifa szétosztásakor a faanyag mérését érintően. A vizsgált ügyekben is eltérő mértékegységben határozták meg az önkormányzati rendeletek a támogatásként rászorulóknak juttatható tűzifa mennyiségét. A panaszbeadványok azt támasztják alá, hogy az önkormányzatok sem tudták megnyugtatóan kezelni a normaszövegből fakadó bizonytalanságot, sem a jogalkotás szintjén, sem a támogatás szétosztásakor.*

A 46/2014. (IX. 25.) BM rendelet 4. § (1) bekezdése pontosan megszabta, hogy a támogatást a települési önkormányzat $\pm 5\%$ elfogadott tűréshatáru, átlagosan 100 cm hosszú, 5-35 cm átmérőjű tűzifának a kormányhivatal erdészeti igazgatóságai által nyilvántartott erdőgazdálkodótól történő megvásárlására fordíthatja. Mivel a 46/2014. (IX. 25.) BM rendelet a központi támogatás mértékét *1 méteres rönkfára* vetítve határozta meg, *célszerű volt a sarangolt tűzifa vásárlása. Az önkormányzatok egy része rendeletében – a pályázat benyújtásával megegyező mértékegységben – erdei m³-ben, másik része – követve a mértékegység 46/2014. (IX. 25.) BM rendeletben pontosan meg nem nevezett formáját, erdei, normál, tömör megjelölés nélküli m³-ben határozta meg a rászorulóknak juttatandó támogatás mértékét.*

Az önkormányzatok rendeletalkotási hatáskörét, annak terjedelmét és korlátait az Alaptörvény szabályozza. Az Alaptörvény 32. cikk (1) bekezdés a) pontja kimondja, hogy a helyi közügyek intézése körében a helyi önkormányzat törvény keretei között rendeletet alkot. Az Alaptörvény nyomán a helyi önkormányzat rendeletet eredeti jogalkotó hatáskörében, valamint a végrehajtási jelleggel – törvény felhatalmazása alapján – alkothat.

A 46/2014. (IX. 25.) BM rendelet 2. § (1) bekezdése a támogatás igénylését a szociális rászorultság és az igénylés részletes feltételeit tartalmazó önkormányzati rendeleti szabályozás feltételéhez kötötte, amelynek az ac) pontja erdei, normál, vagy tömör megjelölés nélküli m³-ben adta meg a maximálisan juttatható támogatás mennyiségét. Az e szabályozáshoz igazodó önkormányzatok nem terjeszkedtek túl 46/2014. (IX. 25.) BM rendelet előírásán. Azon önkormányzatok sem marasztalhatóak el jogi értelemben azonban, amelyek az erdei m³-ben kapott fát erdei m³-ben osztották szét, mert a jogalkotó a *mértékegység pontos megjelölése nélkül írta elő ezt.*

Az önkormányzat szabadsága e téren *látszólag* széles: nincsen számára kizárva, hogy a m^3 bármely formájában rögzíthette rendeletében a szociális tűzifa felső határát – akár erdei m^3 -ben is. A szociális transzferhez való hozzáférés szempontjából jóval lényegesebb azonban, hogy a tűzifa végső felhasználója, a rászoruló számára az a döntő, hogy *ténylegesen mennyi fát használhat fel* fűtésre a téli időszakban.

Álláspontom szerint a mértékegység pontos megjelölése nélküli a BM rendeleti és az azt „követő” önkormányzati rendeleti szabályozás magában hordozza annak veszélyét, hogy a rászoruló számára követhetlenné, kiszámíthatatlanná válik a téli fűtéshez központi forrásból juttatott támogatás mennyisége, illetve annak pontos visszakövethetősége.

Mind ezek alapján megállapítom, hogy a hatályos szabályozás bizonytalansága hatásában alkalmas arra, hogy a szociális tűzifa adományozás területén a jogbiztonság követelményével összefüggő visszásságot okozzon. Az országos szintű rendeleti keretszabályozás hiányosságai az érintett rászoruló személyek esetében csökkenthetik a szociális támogatás keretében számukra a megélhetést, a hideg időben való túlélést biztosító tűzifa mennyiséget, ami alkalmas lehet arra, hogy a szociális biztonsághoz való joggal összefüggő visszásságot okozzon, illetőleg a jogsérelem közvetlen veszélyét idézze elő.

2. A központi szociális tűzifa támogatás kimérése

A pontosan meghatározott mértékegység alkalmazásának hiányában főként a kimérésnél mutatkozik meg az, hogy a rászoruló számára *az erdei m^3 -ben megállapított támogatást nem erdei, hanem normál m^3 -ben mérik ki*. Ha a központi szociális támogatás szétosztásánál ezt a gyakorlatot követik, az elvárnál kevesebb tényleges tűzifát szállítanak ki az érintettek számára. a kiszállított tűzifa mennyiségét illetően. A vizsgált esetek döntő többségében azonban a kimérésnél a jogosultak jelen sem voltak, vagy számukra olyan formában szállították ki a téli tüzelőanyagot, hogy annak utólag már eleve *nem volt visszaellenőrizhető a mennyisége*.

2.1 Az örkényi ügyben a tűzifa szétosztását vizsgálva megállapítható, hogy az önkormányzat – követve a 46/2014. (IX. 25.) BM rendelet szabályozását – az ÖR4-ben *erdei, normál, vagy tömör megjelölés nélküli m^3 -ben* szabta meg a kiadható támogatás maximumát, a csatolt *Átvételi elismervények* tanúsága szerint a jogosultak ugyancsak erdei, normál, vagy tömör megjelölés nélküli m^3 -ben vették át a téli tüzelőt, amely kimérésénél nem voltak jelen. A 127 db *Átvételi elismervény* szerint a támogatottak pontosan 254 erdei, normál, vagy tömör megjelölés nélküli m^3 tűzifa támogatást kaptak.

A központi támogatás odaítéléséről szóló támogatói szerződést nem küldték meg, így ennek hiányában nem volt igazolható, hogy abban – az eddig vizsgált támogatói szerződésekhez hasonlóan – az önkormányzat számára megállapított központi tűzifa támogatás 254 *erdei m^3 -ben* volt-e megjelölve. Ez esetben ugyanis egyértelmű, hogy a 127 támogatottnak 2 *erdei m^3 tűzifa* járt volna, aláírásukkal 2 *erdei m^3 átvételét* kellett volna igazolniuk. 2 *erdei m^3 2 m^3 tiszta fát* jelent, 2 *m^3 azonban csak 1,14 m^3 tiszta fát* tartalmaz, ami az egyes támogatott esetében 0,86 m^3 -rel kevesebb fát jelent a téli fűtésnél. 127 támogatott esetében ez 109,22 m^3 -rel kevesebb téli tüzelő.

2.2 A döbröközi panaszosok esetében a válasz szerint minden kérelmező 0,5 erdei m^3 tűzifa támogatásban részesült, a panaszos támogatásáról szóló határozat⁶ azonban – erdei, normál, vagy tömör megjelölés nélküli – „fél köbméter” szociális tűzifa juttatásról szól. Amíg azonban az önkormányzati válaszban írt 0,5 erdei m^3 0,5 m^3 szintiszta fát, addig a határozat szerinti 0,5 m^3 csak 0,285 m^3 tiszta fát jelent. Az

⁶ 127/2015.(XII.14.) határozat

átvételt igazoló dokumentumot nem küldték meg. Így a két hivatkozott jogi dokumentum alapján sem igazolható kétséget kizáróan, hogy a településen pontosan mennyi fát szállítottak ki egy rászoruló számára.

A fent említett, illetve egy másik döbröközi panaszos 2017-ben nem részesült támogatásban, mivel az önkormányzat csak 31 m³ központi támogatást kapott, amelyből 62 családot tudtak támogatni, a helyi rendeletben meghatározottnál magasabb jövedelem miatt mindkét panaszos kérelme a lista végére került. A polgármester válasza szerint a korábbi évekhez hasonlóan minden kérelmező 0,5 erdei m³ tűzifa támogatásban részesült. A mértékegység erdei jelzője azonban sem a polgármester válaszában, sem a rászoruló támogatásáról szóló és az eljárásban is vizsgált határozatban nem jelenik meg. Ez utóbbiban a kiszállításra kerülő tűzifának tömegét sem jelölték meg, annak ellenére, hogy az ÖR7 a maximálisan adható 0,5 erdei m³ mellett zárójelben feltüntette a 6 mázsát is, amennyit minimálisan – ellenőrizhetően, lemérhetően – át kellett volna átvenniük a jogosultaknak. A fa átvételéről szóló elismervények, illetve a támogatói szerződés nem áll rendelkezésre.

2.3 A diósjenői ügyben ugyanakkor rendelkezésre áll az önkormányzat *Támogatói okirata*⁷, mely szerint a település 35 erdei m³ tűzifa vásárlására kapott központi támogatást. Az Ipoly Erdő Zrt. Diósjenői Erdészetének csatolt számlái szerint 35 m³ keménylombos vastag tűzifát szállítottak ki. A számla mennyiség rovatában 35,00 szerepel, a mennyiségi egység rovatában azonban „M3” került feltüntetésre. A mennyiségi egység rovatban az „erdészeti” jelző nem szerepel. Ennek alapján tehát kérdés, hogy normál m³ vagy erdészeti m³ volt a kiszállítás és az elszámolás alapja. A polgármester által tudomásomra hozott, már hivatkozott *Tájékoztatóval* megegyező tartalmú levezetéssel: 1 erdészeti m³ = 1 m³ színtiszta fa, 1 normál m³ = 0,57 m³ tiszta fát jelent. 35 erdészeti m³ = 35 m³ színtiszta fa, 35 normál m³ = 19,95 m³ tiszta fát jelent, 15,05 m³ tömör fával kevesebbet.

A válaszhoz csatolt irat tisztázta, hogy a megvásárolt tűzifát rönkökben szállították le, amit az önkormányzat a közfoglalkoztatottakkal hasított fel. Ez a tény azonban *egy másik kérdést vet fel*. Ha ugyanis az önkormányzat telephelyére 1 méteres rönkökben került a kereskedőtől a tűzifa, úgy a fentebb részletesen leírt módszer alkalmazásával (1 méter hosszúra vágott vastag rönkfa átlagosan 1,7 méter magasan rakva 35 méter hosszan) *igazolható volt a 35 erdészeti m³, azaz 35 m³ színtiszta fa önkormányzat telephelyére történő leszállítása*.

A rendeleti szabályozás nyomán megállapítható, hogy az önkormányzat az ÖR1 19. § (3) bekezdésében háztartásonként legfeljebb 5 – erdei, normál, vagy tömör megjelölés nélküli – m³ tűzifában szabta meg a támogatás mértékét. A m³ előtt az *erdészeti* jelző nem szerepelt. A válasz szerint a településen összesen 68 kérelmező 86,5 m³ tűzifa támogatást kapott, ami háztartásonként 1-1,5 – erdei, normál, vagy tömör megjelölés nélküli – m³ mennyiségű téli tüzelőt jelentett.

A vizsgálat alapján felmerül annak a lebetősége, hogy a polgármester annak ellenére nem adott a panaszos számára megfelelő és írásbeli tájékoztatást a leszállított szociális tűzifa mennyiségével és mérésével kapcsolatos kérdésre, hogy ismerte a fa mennyiségének mérései közötti különbséget és a hatóságok által közölt Tájékoztató anyagot is.

2.4 Követendő példaként emelhető ki azonban a dombrádi önkormányzat által kialakított gyakorlat a tekintetben, hogy a tűzifa kimérésére az önkormányzat 100 %-os tulajdonában álló nonprofit kft. székhelyén, a támogatásban részesülő *jelenlétében* került sor. Ez esetben is tisztázatlan maradt azonban a mértékegység, ugyanis a támogatottak az ÖR szerint 2 erdei m³ lágylombos tűzifát kaphattak, a tűzifa kimérésére azonban 2 m³-es kalodák használatával került sor. A kaloda pontos mérete

⁷ BMÖGF/69-14/2015.

nem volt megadva.

Jelenleg többféle méretezésű kaloda van forgalomban. Az 1 erdei m³-es kaloda 1x1x1,75 méter, ami 1 m³ színtiszta fát tartalmaz. Az 1 m³-es kaloda 1x1x1 méter, amely 0,57 m³ tiszta fát tartalmaz. Ez 0,43 m³-rel kevesebb fűtésre felhasználható tiszta fát jelent a rászoruló számára. Amint már fent kifejtettem, a jogosult számára lényeges szempont a felhasználható szociális tűzifa pontos mennyisége, ezért nem hagyható figyelmen kívül a kaloda mérete sem. A kaloda pontos méretének meghatározására azonban a válasz nem terjedt ki. Ennek azonban csak a vizsgálat vonatkozásában volt jelentősége, hiszen a kiszállításkor a kaloda méretéből a jogosult vissza tudja számítani a tűzifának a mennyiségét, annak alapján pedig kézjeggyével a valóságban átvett szociális ellátást tudja igazolni. A településen nem a fa mennyiségének megállapításával, hanem a fa minőségével volt a panaszosnak problémája. A támogatás puhafában történő leszállítását kifogásoló beadványra a támogatói szerződés ad magyarázatot, eszerint az önkormányzat lágylombos, azaz puha tűzifa vásárlására kapott központi támogatást. A vizsgálat feltárta, hogy ebben az ügyben az önkormányzat a rászorulókat nem különböztette meg, és nem juttatott kevésbé jó minőségű tüzelőanyagot azért, hogy puha és nem kemény tűzifát osztott, hatáskörében a rendelkezésére álló feltételek között látta el téli tüzelőanyaggal a rászorulókat, tehát alapjogi visszáság gyanúja ebben az esetben nem volt megállapítható.

A jó gyakorlatok között emelhető ki a központi támogatás igénybevétele nélkül téli tüzelőt osztó *mezőtúri önkormányzat eljárása* is, amely két módon juttatja téli tüzelőhöz a rászorulókat. Az önkormányzat tulajdonában levő fa kiosztásának körülményeire nem tért ki a válaszlevél, de a külső partner bevonásával történő tűzifa támogatás igénybevételevel kapcsolatosan leírta, hogy természetbeni ellátásként úgy biztosítanak a rászoruló számára a fát, hogy – az önkormányzat és a kereskedő közötti előzetes megállapodás alapján – *maga a jogosult veheti át a kereskedő telephelyén a számára biztosított tűzifát.* Az önkormányzat mázsában (q) állapítja meg a támogatás mennyiségét, amely a kereskedő telephelyén mázsában kerülhet kimérésre úgy, hogy azt a támogatott azonnal ellenőrizni is tudja.

E gyakorlatokkal összevetve a *diósjenői önkormányzat* fentebb már elemzett eljárását, felvetődik az a kérdés, hogy az önkormányzat a telephelyén *milyen módon, milyen számítási módszer alkalmazásával állapította meg az egy rászorulónak juttatandó tűzifa m³-ben kifejezett mennyiségét*, illetve hogyan mérte ki a jogosult számára megállapított mértékű támogatást.

Erdészeti m³ esetén a kiszállítást követően a sarang újbóli felállításával nem csak a mennyiség hiánytalan leszállítása *ellenőrizhető* (akár a szociális ellátásban részesülők számára is), hanem egyértelműen meghatározható az egy támogatottra jutó tűzifa mennyisége: ez esetben 1, illetve 1,5 méter a felállított sarangból. Bonyolítja a helyzetet, hogy ebben a vizsgált esetben a diósjenői önkormányzat a fát nem sarangolható – és ennek okán visszaellenőrizhető – formában adta át a rászorulóknak, hanem darabolva szállították ki. Ezzel lényegében annak lehetősége is megszűnt, hogy a jogosultak otthon a legegyszerűbb módon, utólag ellenőrizni tudják annak a kiszállított fa mennyiségét, amely átvételét egyébiránt aláírásukkal kell igazolni.

A panaszbeadvány és a polgármesteri válasz is megegyezik a tekintetben, hogy a panaszos a polgármestertől kérte számon a kalodában történő kiszállítást és a számítógépre kötött elektronikus mérlegen történő – tehát ellenőrizhető – mérlegelést. Megkeresésemre adott válaszában kifejtette a polgármester azt, hogy nincsenek meg az önkormányzat anyagi, műszaki-technikai és személyi feltételei annak, hogy a szociális tűzifa támogatást ellenőrizhető módon (mérve, kalodában, stb.) adja át a rászoruló lakosok részére. A polgármester a helyszínen a panaszt azzal válaszolta meg, hogy a tűzifát az önkormányzat telephelyén köbözik ki és ezt

követően kérelmezőnként szállítják ki. A panaszos a szociális tűzifa átvételének aláírását azért tagadta meg, mert nem tudott meggyőződni arról, hogy a szociális tűzifát az *Átvételi elismervényen* feltüntetett mennyiségben szállították-e le számukra.

Mindezek alapján megállapítom, hogy Diósjenő Község Önkormányzata nem adott lehetőséget a jogosultak számára a megállapított támogatás kiszállításkori mennyiségének ellenőrzésére, amivel önmagában a tisztességes eljárásból való joggal összefüggő visszásságot okozott, továbbá hatásában ez a mulasztás alkalmas volt arra, hogy a szociális biztonsághoz való joggal összefüggő visszásságot okozzon. A jogsérelem közvetlen veszélyét veti fel az az általánosan tapasztalt gyakorlat is, mely szerint az önkormányzat normál m³-ben méri ki a rászoruló számára egyébként erdei m³-ben megállapított támogatást, mert ebben az esetben a jogosult nem kapja meg hiánytalanul a számára határozattal megállapított természetbeni támogatás teljes mennyiségét.

3. A tűzifa nyomon követhetőségével szemben támasztott követelmények érvényesülése

A diósjenői polgármester álláspontja szerint jogtalan előny, vagy hátrány a panaszost, illetve a kérelmezőt nem érte, továbbá jog vagy érdeksérelmet egyikük sem szenvedett. A feltárt tények alapján a jogosult – a polgármester válasza szerint – 1 erdei m³ tűzifa támogatásban részesült, a fát az önkormányzat telephelyén kőbőzték ki, ahol a támogatásban részesülők nem voltak jelen. A feldarabolt tüzelőt onnan szállították ki a támogatotthoz, ekkor azonban már nem mérték ki újra, illetve nem utólagos ellenőrzésre alkalmas formában szállították.

A faanyag-kereskedelem jogi szabályozásában az eltelt évek tapasztalatai, különösen az illegális fakereskedelem ténye gyökeres változtatásokat kényszerített ki. A jogalkotó a nyomon követhetőséget, és a nyilvántartási kötelezettséget is megerősítette azzal, hogy az illegális fakitermelés és kereskedelem felszámolását segítő faanyag terméklánc-felügyeleti rendszert vezetett be. A 26/2016. (IV. 11.) FM rendelet a forgalomba hozott faanyag bejelentésének, nyilvántartásának és ellenőrzésének részletes szabályai között kötelezővé tette a vásárlói tájékoztató alkalmazását is. 2016. június 1-től a 26/2016. (IV. 11.) FM rendelet 10. § (1) bekezdése alapján az erdészeti hatóság által összeállított és a honlapján közzétett vásárlói tájékoztatót a tűzifának fogyasztó részére történő értékesítése esetén a szállítójegyzék mellékelni kell.

E szabályt megtartotta a 26/2016. (IV. 11.) FM rendeletet hatályon kívül helyező 58/2017. (XII. 18.) FM rendelet is, a vásárlói tájékoztatót azonban a továbbiakban a *Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal állítja össze és teszi közzé a honlapján.*⁸ A vásárlói tájékoztató számba veszi mindazokat az információkat, amelyeket a tűzifa végső felhasználójának a fűtésre szánt tűzifáról ismernie és ellenőriznie szükséges. A tájékoztatás a tűzifa mérésével összefüggésben ad útmutatást, kitérve a méréssel és mértékegységekkel kapcsolatos tudnivalókra. Emellett a tájékoztató kiemelten hívja fel a figyelmet arra, hogy a fogyasztó a *tűzifa átvétele előtt* mindig ellenőrizze a leszállított tűzifa fajtáját, *mennyiségét*, egészségi állapotát.

Szükséges mindezek kapcsán áttekinteni a *faanyag-kereskedelmi lánc* szereplőinek körét. A faanyag kereskedelmi lánc azon folyamatok és az abban szereplők összessége, amelyek közvetlen vagy közvetett hatással vannak az e törvény hatálya alá tartozó faanyagok, termékek előállítására, felhasználására, feldolgozására, tárolására, kereskedelmére, vagy forgalomba hozatalára. A *faanyag kereskedelmi lánc*

⁸<http://portal.nebih.gov.hu/documents/22070/739733/T%C5%B1zifav%C3%A1s%C3%A1rl%C3%A1si+t%C3%A1j%C3%A9koztat%C3%B3+20160809.pdf/d2d1043a-b86c-45a0-8f04-7e8e9d3426d4>

*szereplője*⁹ pedig az a piaci szereplő – természetes vagy jogi személy –, aki a fát vagy fatermékeket forgalomba hoz, illetve az a kereskedő – bármely természetes vagy jogi személy –, aki kereskedelmi tevékenysége során a belső piacon már forgalomba hozott fát vagy fatermékeket ad el vagy vásárol a belső piacon. *Forgalomba hozatal* a fa és fatermékek bármilyen módon, első alkalommal történő forgalmazása a belső piacon – az alkalmazott értékesítési technikától függetlenül –, kereskedelmi tevékenység keretében történő értékesítés vagy felhasználás céljából, fizetés ellenében vagy térítésmentesen.

Mindazokban az esetekben tehát, amikor az önkormányzat nem úgy biztosítja a téli tüzelőt a rászoruló számára, hogy azt maga a támogatott vásárolhatja le a kereskedőnél, a hivatkozott szabályozás értelmében szükséges vizsgálni azt is, hogy az önkormányzat faanyag-kereskedelmi lánc tagjának minősül-e, illetve a támogatott vásárlónak minősül-e.

Azok az önkormányzatok nem kereskedelmi tevékenységet végeztek, amelyek a központi támogatásból vásároltak téli tüzelőt, és azt térítésmentesen szétosztották a rászorulók között, faanyagot juttattak fogyasztókhoz. A tűzifáról a számlát és a szállítólevelet a csatolt dokumentumok alapján a kereskedőtől az önkormányzat (illetve annak képviselője) vette át, a kimért faanyag adott mértékegység szerinti mennyiségét/átváltását és minőségét szintén az önkormányzat (illetve annak képviselője) ellenőrizhette. Míg a piaci fogyasztó támogatott, a faanyag-kereskedelem során megkapja mindazokat az információkat, amelyek őt végső fogyasztóként megilletik (felvilágosítás az átváltási tényezőről, a fa ellenőrizhető mennyisége, minősége, *Vásárlói tájékoztató*), addig a tűzifához támogatásként jutó fogyasztó a vizsgált esetek jelentős részében a piaci fogyasztóval szemben e téren *hátrányba kerül*.

A *Vásárlói tájékoztatót* vizsgálva megállapíthatjuk, hogy azt a fogyasztó részére történő értékesítése esetén a szállítójegyzet mellékelni. Az önkormányzat maga azonban ebben az esetben nem a fogyasztó. A központi tűzifa támogatás végső fogyasztója a támogatott. Hozzá viszont a *Vásárlói tájékoztató*, és főként abban sorra vett lényeges információk nem jutnak el. A vizsgálat tapasztalatai alapján pedig éppen a vásárlói tájékoztatóban megjelenített információk azok, amelyek kapcsán a panaszbeadványok kifogásai keletkeztek, mind a fa minőségével, mind a mérésével, mind a mértékegységekkel, átváltásokkal kapcsolatosan.

Rá kell mutatnom arra, hogy a fogyasztónak kötelezően átadandó Vásárlói tájékoztató hiányában a központi támogatásból vásárolt tűzifa támogatásban részesülők olyan lényeges információktól estek el, amelyekhez a faanyag végső fogyasztóiként minden körülmények között hozzá kellene jutniuk.

Az eljárásokban feltárt hiányosságok, hibák másik nagy csoportját a mértékegység és az átváltás körüli bizonytalanságok képezték. Az eltérő mértékegységben történő számítás esetén a faanyag kereskedelmi lánc szereplőjét jogszabály kötelezi arra, hogy az átváltási tényező számításának módját dokumentálja. A 26/2016. (IV. 11.) FM rendeletet erre vonatkozó szabályozását is átvette az 58/2017. (XII. 18.) FM rendelet, azzal, hogy előírta¹⁰, a tűzifa fogyasztó részére történő értékesítéskor a szállítójegyzet fel kell tüntetni más értékesítési egység esetén a *tűzifa mennyiségét tömör köbméterben*, valamint a tömör köbméter és a kiszállított termék értékesítési egysége között alkalmazott *átváltási tényezőit*.

Az a fentebb feltárt és vizsgált esetekben igazolható, hogy a támogatottak számára a támogatást folyósító nem az irányadó jogszabályi rendelkezések szabályai szerint adta át a téli tűzifa támogatást. A téli tüzelőanyag végső fogyasztója egyértelműen a rászoruló, aki a tűzifát megvásárló fogyasztóval szemben

⁹ 995/2010/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 2. cikk c) és d) pont

¹⁰ Lásd: 58/2017. (XII. 18.) FM rendelet 4. § (4)

hátrányosabb helyzetbe kerül, ha nem kapja meg a tűzifa pontos mennyiségéről a tájékoztatást, ha nem hozzák tudomására az átváltási tényezőket.

Mindezek alapján megállapítom, hogy a jogbiztonság követelményét sérti az az önkormányzati gyakorlat, amely szerint a faanyag kereskedelmi lánc szereplőjétől (pl. fakereskedés, erdészeti, tűzép) központi támogatásból bizonyos mértékegységben megvásárolt, és a faanyag kereskedelmi lánc szereplőjének telephelyén meghatározott módon kimért tűzifát utóbb más mértékegységben, más módon kimérve, mennyiségét a jogosult által nem ellenőrizhető módon, az átváltásról szóló tájékoztatás nélkül juttatja el a támogatottnak. Az érintett rászorulóknak számára ellentmondásos és bizonytalan, utólag megalapozottan nem kifogásolható (jogilag nem támadható) tűzifa juttatás hatásában pedig alkalmas arra, hogy a tisztességes eljárásról és a szociális biztonságba való joggal összefüggő visszasságot okozzon, a jogsérelem közvetlen veszélyét teremtsen meg.

4. A rászorulóknak téli tüzelővel való ellátásának forrásigénye

Az AJB-6574/2013. számú ügyben készült jelentésemben rámutattam, hogy akkor is fennáll az önkormányzat ellátási kötelezettsége, ha a területén lakó rászoruló saját erejéből nem képes a téli tüzelőről gondoskodni, és az önkormányzat nem jogosult szociális célú tűzifavásárláshoz kapcsolódó kiegészítő állami támogatásra. Kiemeltem, hogy nem túlzó gondoskodás az állam részéről, ha szociális kötelezettségét helyben ellátó önkormányzatok számára központi költségvetésből olyan forrás elkülönítéséről és soron kívüli folyósításáról gondoskodik, amellyel ilyen élethelyzet megoldható, esetleges egyéni tragédia megelőzhető.

Az önkormányzatoknak a különösen viszontagságos téli időszakban kiemelt figyelmet kell fordítaniuk a nehézséggel küzdő rászorulóknak, rossz körülményeik enyhítésére – legalább a lakóhelyiségek felfűtésére elegendő – téli tüzelőt biztosítani számukra. E kötelezettséget a Szocvtv. 7. § (1) bekezdése alapozza meg, mely szerint *a települési önkormányzat, tekintet nélkül hatáskörére és illetékességére, köteles az arra rászorulóknak rendkívüli települési támogatást, étkeztést, illetve szállást biztosítani, ha ennek hiánya a rászorulóknak az életét, testi épségét veszélyezteti.*

A vizsgált esetekben az önkormányzatok eleget tettek a korábbi jelentésemben is hangsúlyozott, az emberi élet védelmével összefüggő kötelezettségeiknek. Közülük az egyik önkormányzat¹¹ a szélsőséges téli időjárási viszonyokra tekintettel olyan rászoruló helyi lakosokat is pénzügyi támogatásban részesített, akik nehéz szociális helyzetéről tudtak, de akik semmilyen kérelemmel nem fordultak az önkormányzathoz, így ők a téli tüzelőanyagot támogatott rászorulókkal megközelítőleg azonos összegből maguk vásárolhatták a fűtéshez fát. A beérkezett beadványokból azonban arra lehetett következtetni, hogy több panaszos esett el a támogatástól azért, mert *a rendelkezésre álló tűzifa mennyiség/költségvetési keret kimerült.* Többben azért nem jutottak hozzá a támogatáshoz, mert háztartásuk összjövedelme *a helybéli rászorulóknak jövedelméhez képest* (amely egyik vizsgált esetben a 28.500 Ft-ot sem érte el) magasabb volt, illetőleg a jövedelmek rangsorolásánál a rászorulóknak közül is csak az *alacsonyabb jövedelemmel rendelkezők számára* volt elégséges az önkormányzat/állam által biztosított téli tüzelő. További feszültséget okozott, hogy szociális ellátásban részesülő rászorulóknak nem jutottak állami/önkormányzati segítségekhez a téli tüzelő beszerzéséhez.

Az önkormányzatoknál a rászorulóknak téli tüzelővel való ellátásának forrásoldalán a központi támogatás mellett jelen van az önerő, a saját költségvetési forrás és a – saját vagy átvett területen végzett – kitermelésből származó fa téli tüzelő

¹¹ Szomolya Község Önkormányzatának gyakorlata az AJBH-2003/2018. számú ügyben megküldött válasz alapján

célú szétosztása. A támogatás volumene, amelyet a vizsgált önkormányzatok a rászoruló téli tüzelésének támogatására saját vagy központi forrás terhére fordíthatnak, *a vizsgált esetek egyik részében nem volt elegendő.* Még az az önkormányzat is, amely forráshiány miatt ugyan nem utasított el kérelmet, jelezte azt, hogy szükség esetén önerőből szerez be szociális célú téli tüzelőt a rászoruló számára. A központi támogatás igénybevételéből mindez kizárt, a saját forrásból téli tüzelőanyagot biztosító önkormányzat azonban csak költségvetési keretéig tudott támogatást biztosítani a helybéli rászorulóknak a téli fűtéshez még a lehidegebb időszakokban is.

Egyes önkormányzatok a központi forrásból az igényelt támogatás felét sem kapják meg, ami akkor vált különösen aggályossá, ha az önkormányzat költségvetési korlátai, vagy az egyéb lehetőségek (például kitermelésre alkalmas erdőrészlet) hiányában más megoldás nem állt rendelkezésre. Az egyes önkormányzatok különböző mechanizmusokat dolgoztak ki ezekre az esetekre. Így a rászoruló kérésére határozatával a lakásfenntartásra nyújtott települési támogatás terhére biztosított tűzifát a panaszos számára az az önkormányzat, amely a támogatás ellenértékét 4 havi részletben vonta le a lakásfenntartásra nyújtott települési támogatásból. Más önkormányzatok a tűzifa-keretük kimerülése után a saját területeikről kitermelt alacsony fűtőértékű fát osztották szét a rászorulóik között. Azonban a tűzifa saját tulajdonú területről való, engedélyhez kötött kitermelésére véges ideig van lehetőség.

A vizsgálat rávilágított arra, hogy azok között az önkormányzatok között, amelyeknek a tüzelő támogatás szétosztási gyakorlatát áttekintettem, van olyan, amely minimális, pusztán 0,5-1 m³ téli tüzelőt tud biztosítani a rászoruló számára. Ez az általános gyakorlat arra vezethető vissza, hogy igyekeznek minél több helybélihez eljuttatni a segítséget a téli fűtéshez, a támogatásba minél több rászorulót bevonni annak érdekében, hogy az önkormányzat is megfeleljen a Szocvtv.-ben¹² rögzített kötelezettségének. Azonban látnivaló, hogy néhány köbméternyi téli tüzelő pusztán arra elegendő, hogy a lehidegebb időszakokban a hiányt szenvedők is képesek legyenek legalább a legszükségesebb helyiségeket elfogadható hőmérsékletűre felfűteni. Az előttünk álló időszak tekintetében azonban a téli időjárás utóbbi években már tapasztalható szélsőségei sem hagyhatók figyelmen kívül. Éppen ezért szükséges a célzott szociális ellátáson túl más megoldások kialakításának a lehetőségét (például gallygyűjtés) is számba venni és az ehhez szükséges eljárási rendet kialakítani.

Figyelemmel arra is, hogy a szociális célú tüzelőanyag vásárlásához kapcsolódó önkormányzatoknak juttatandó támogatás előirányzata rendszeresen megemelésre kerül, a Belügyminisztérium önkormányzati államtitkára 2016. november 11-én arról számolt be¹³, hogy a helyi önkormányzatok szociális célú tüzelőanyag-vásárlásához a Belügyminisztérium 2016-ban is hárommilliárd forintos támogatást biztosított az ötezer lakosnál kisebb települések számára. A szociális tüzelőanyagra 2291 önkormányzat nyújtott be pályázatot, az igényelt támogatás 6,1 milliárd forint volt ebben az évben. 2289 önkormányzat nyert el támogatást.

5. A gallyszedés lehetősége

A rendelkezésekre álló információk alapján azon önkormányzatok, akiknek erre lehetőségük van, saját maguk termeltek ki fát, állítottak elő brikettet, pelletet, a

¹² Szocvtv. 7. § (1) * A települési önkormányzat, tekintet nélkül hatáskörére és illetékességére, köteles az arra rászorulóknak rendkívüli települési támogatást, étkeztést, illetve szállást biztosítani, ha ennek hiánya a rászorulóknak az életét, testi épségét veszélyezteti.

¹³<http://www.kormany.hu/hu/belugyminiszterium/onkormanyzati-allamtitkarsag/hirek/tobb-mint-ketezer-onkormanyzat-nyert-a-tuzeloanyag-palyazaton>

közfoglalkoztatási program keretében jellemzően, és ebből biztosítanak téli fűtőanyagot a helybéli rászorulóknak javára.

A kapott válaszok szerint a rászorulóknak maguk is törekednek arra, hogy idejében beszerezzék a téli fűtéshez a faanyagot. Az öngondoskodás egyik módja az 5-10 cm-es száraz gallyak engedéllyel történő gyűjtése. Ezzel összefüggésben az egyik panaszos felvetette azon aggályát, hogy nincsen egyenlő esélyű a hozzáférés a gallygyűjtés lehetőségéhez, illetve nem azonos feltételű az elbírálás a hivatalos szervek részéről.

A Miniszterelnökséget vezető miniszter válaszában összefoglalóan arról tájékoztató, hogy a téli tüzelő *gyűjtésével* kapcsolatos jogi szabályozásról, valamint a rászorulóknak által történő téli tüzelő gyűjtésével kapcsolatos egyéb lehetőségekről a földművelésügyi és az emberi erőforrások minisztere együttesen ad tájékoztatást. A Statútum rendelet 64. § (1) bekezdése szerint *a hátrányos helyzetű személyek helyzetére, felzárkózásuk biztosítására vonatkozó jogszabályokat a társadalmi felzárkózásért való felelőssége keretében az emberi erőforrások minisztere készíti elő.*

Az emberi erőforrások minisztere ugyanakkor épp a Statútum rendelet 69. §-ára hivatkozva zárta ki hatáskörét az erdőgazdálkodást érintő, köztük a száraz gally gyűjtésére vonatkozó kérdések tekintetében. Arra hivatkozott, hogy az erdőgazdálkodásért való felelőssége keretében a földművelésügyi miniszter felelős az erdőgazdálkodásra, az erdő védelmére, az erdővagyon fenntartásának és bővítésének feltételrendszerére vonatkozó jogszabályok előkészítéséért. Az emberi erőforrások minisztere megkeresésemre adott válaszában a települési támogatást emelte ki azzal, hogy e formában az önkormányzatok az általuk támogatandónak ítélt, rendeletükben szabályozott élethelyzetekre nyújthatnak támogatást, az pedig teljes mértékben az önkormányzat mérlegelési jogkörébe tartozik, hogy milyen célokra, mely feltételek teljesülése esetén milyen összegű támogatást biztosítanak.

A földművelésügyi miniszter válaszából különösen az Evt. 68. § d) pontja lényeges, amely szerint az elhalt fekvő fa és gally gyűjtése erdei haszonvételnek minősül, amely feltételeit az erdőgazdálkodó jogosult meghatározni. A válasz azonosította a panaszbeadvány szerinti száraz gallygyűjtést is, eszerint az valójában vékony tűzifagyűjtésként határozható meg jogi oldalról. Minderre – a válasz alapján – az állami szervek, tipikusan az állami erdészeti társaságok által kezelt földterületeken, erdőkben jelenleg is van mód.

A fagyűjtés körülményeinek tisztázása során az is nyilvánvalóvá vált, hogy a legalább 1 méter hosszúságú 5 cm vékonyabb, oldalhajtásoktól megtisztított, hasítatlan faanyag általában úgy kerül vékony tűzifaként értékesítésre, hogy azt maga a vevő gyűjti össze a helyszínen. Az ilyen vékony tűzifa ára azért jóval olcsóbb, mint a normál tűzifaé, mert fűtőértéke alacsonyabb, összegyűjtését pedig kézzel is el lehet végezni, gépi erő nem szükséges hozzá. A vékonyfa értékesítése mindazonáltal ugyanolyan piaci tevékenység, mint a keménylombos tűzifa értékesítése. Azt a válaszadó maga is kiemelte, hogy az erdei haszonvételnek minősülő száraz vékonytűzifa gyűjtését jellemzően *az elmaradott térségek olyan helyi lakosai veszik igénybe, akik adott esetben jövedelmi helyzetükből, vagy egyéb okból adódóan nem tudják a normál tűzifa árát megfizetni vagy téli tüzelőjüket más úton – legális forrásból – beszerezni.*

A szakértő tájékoztatása szerint az elhalt fekvő fa és gally gyűjtése iránt érdeklődők a társaságok honlapjáról, az erdészetknél és maguknál az állami erdőgazdálkodó erdészeinél kérhetnek információt a tűzifagyűjtés lehetőségéről, feltételeiről, azok pedig – a vonatkozó jogszabályok, előírások betartása mellett – bárki számára elérhetőek. A válasz azt is rögzítette, hogy a hátrányos helyzetű rászorulókkal szemben diszkriminatív feltétel nincs meghatározva.

A panaszbeadvány szerinti település a Vértesi Erdő Zrt területére esik. A Vértesi Erdő Zrt alapítója az Alapszabály¹⁴ szerint a Magyar Állam. A Vértesi Erdő Zrt honlapján¹⁵ a lakossági tűzifa árjegyzék alatti bejegyzésben a vizsgálatkor fagyűjtéssel kapcsolatosan annyi szerepelt, hogy a vásárló által gyűjtött kemény lombos vastag és vékony tűzifa bruttó ára 12.065 Ft/m³, a lágylombos és fenyő, vastag tűzifa bruttó ára 8.382 Ft/m³. A honlapon nem lelhető fel olyan – a megkeresésekre adott válaszban részletezethez hasonló tartalmú – eljárási rend, amely a lakossági vékony tűzifagyűjtés szabályait írná le. Az egyes erdészetek elérhetőségeit feltüntették, de az oldalon nincsen felhívás arról, hogy tűzifa az erdészetnél gyűjthető. Annak ellenére nem található erről információ, hogy a *Hírek, aktualitások* menüpontban¹⁶ olyan közérdeklődésre számot tartó információk, mint például a tűzgyújtási tilalom, útlezárás, nyílt licites ingatlan pályázati felhívás, egyébként helyet kaptak.

Az AJB-2001/2018. számon lefolytatott szociális hatósági eljárások vizsgálata ügyében született jelentésemben felhívtam a figyelmet a jogban járatlan ügyfél kiszolgáltatott helyzetére. Megállapítottam, hogy a jog alapos ismeretével rendelkező hatósági ügyintézővel szemben a jogban járatlan, az esetek egy részében iskolázatlan, digitális eszközhasználat tekintetében is meglehetősen lemaradással rendelkező, ismeretszerzés tekintetében ezért a hatóság, illetőleg a hatósági ügyintéző által szolgáltatott információk ismeretére korlátozott rászorulóknak közül az ügyintézés során az utóbbi van hátrányosabb helyzetben. Amíg ugyanis a saját eljárásának rendjét illetően a hatóságnak a jogszabályokon kívül, belső szabályzatok, eljárásrendek segítik a munkáját, addig jogos érdekei érvényesítéséhez a jogban járatlan ügyfél eszköztelen. A fegyverek egyenlőségének elve ezért e tekintetben azt követeli meg, hogy a szociális transzfert biztosító ellátások vonatkozásában a rászoruló naprakész és az adott szociális eljárásban követendő eljárásról pontos és világos tájékoztatást kapjon.

Az állam által alapított erdészeti társaságok piaci tevékenységének körébe tartozik a vékonyfa értékesítése, amely kézzel történő gyűjtését azok a rászorulóknak végzik el maguk az erdészetek erdőterületein, akik télire fűtőanyaghoz legálisan másképp nem tudnak hozzájutni.

Az illegális fagyűjtés főként az erdészetek számára ismert. E problémarendszernek az egyik szegmense azonban elválaszthatatlan a mélyszegénységben élő családok téli fűtésének megoldatlanságától. Az összefüggés a leszakadó társadalmi rétegek anyagi lehetőségei és téli fűtőanyag beszerzése között épp az a lehetőség, amelyet egy-egy gazdasági erdő tarra vágása után maradt vékony botfák összegyűjtése jelent. A fagyűjtésre történő előzetes bejelentkezés folyamatára vonatkozó információval a helyben lakó rászoruló nem rendelkezett, utóbb pedig hiába kereste meg a hivatalos szerveket, az illetékes helyi erdész számára nem biztosított lehetőséget a fagyűjtésre. Erre vonatkozó információk az erdészet honlapján sem voltak egyértelműen, világosan mindenki számára egyenlő eséllyel hozzáférhetőek.

Elvárható álláspontom szerint, hogy azok a piaci szereplők, amelyek állami erdőket kezelnek, és azon erdei haszonvétellel foglalkoznak, a fagyűjtés erdőgazdálkodó által meghatározott szabályait és feltételeit valóban mindenki által elérhető, megismerhető módon – akár elektronikusan (honlapon), akár hirdetményi úton, akár az erdészeteknél, akár az érintett önkormányzatok hivatalaiban – közzétegyék. A hátrányos helyzetűek téli fűtésének tekintetében tehát nem elegendő annak biztosítása, hogy a piaci úton megvalósuló erdei haszonvétel engedélyezése

¹⁴ <http://verteserdo.hu/vertesi-erdo/kozveteteli-kotelezettseg/>

¹⁵ <http://verteserdo.hu/lakossagi-tuzifa-arjegyzek/>

¹⁶ <http://verteserdo.hu/hirek-aktualitasok/>

során a rászorulókat ne érje hátrányos megkülönböztetés, meg kell vizsgálni a pozitív eszközök és intézkedések alkalmazásának lehetőségét e területen is.

Azt már a korábbi, szintén tűzifa támogatások vizsgálata ügyében született AJB-6574/2013. számú jelentésben jeleztem, hogy a leszakadó térségekben mindenki kiemelt felelőssége az, hogy a leginkább veszélyeztetett társadalmi csoportok, a rendkívül elnehezült élethelyzetben élők – főként a kockázatos téli időszakban – esélyeik kiegyenlítéséhez a lehető legnagyobb mértékű segítséget kapják meg. E jelentésben felhívtam a figyelmet a hátrányos helyzetben lévő önkormányzatok nehézségeire is, rámutatva, hogy a pályázatok benyújtásának egyik akadálya az önerő biztosítása, de szükségesnek ítéltam meg a leginkább érintett önkormányzatokat olyan ismeretekkel is segíteni, amellyel állami költségvetésen, államháztartáson kívüli forrást tudnak bevonni a meglévő hátrányok mérsékléséhez.

Ezen álláspontom fenntartom azzal, hogy az állami erdőt kezelő erdészeteknek kiemelt szerepük van a hátrányos helyzetű térségekben fekvő önkormányzatok mélyszegénységben élő rászorulóinak a hideg – kiemelten az extrém téli – időszakban tüzelőanyaggyűjtés ellátásában, az esélykiegyenlítő intézkedésekbe való bevonásuk azonban nem valószínűsíthető meg egyértelmű állami intézkedések nélkül.

Az emberi erőforrások miniszterének a megkeresésemre adott válasza szerint a települési támogatás valóban az önkormányzatok szabályozási és mérlegelési jogkörébe tartozik. Utalnom kell arra, hogy a központi szociális tűzifa támogatás szempontjából azonban releváns tény, hogy *az nem jut el minden települési támogatásban – esetleg azon belül lakhatási támogatásban – részesülő rászorulóhoz.* Ennek csupán egyik oka a teherbíró képesség miatti esetleges forráshiány. A másik a garanciális elemeket tartalmazó szabályozás hiánya, amely mentén az egyes önkormányzati rendeletek alapján a hátrányos helyzetű térségekben a szociális transzfer valóban a legrászorulóbb jogosultakhoz juthat el.

Jelen vizsgálatom eredményei megerősítik azt az álláspontot, miszerint e területen elengedhetetlen a helyi önkormányzati rendeletalkalmazás önkényes, érdemi indokolás nélküli, pusztán a mérlegelésre és a forráshiányra hivatkozó, így az esélyegyenlőség elvét figyelmen kívül hagyó elemek kiszűrése. Megkerülhetetlen azon eszközöknek a megteremtése – mindenekelőtt a finanszírozási lehetőségek szélesítésével – amelyre támaszkodva a hátrányos helyzetben lévő települések önkormányzatai is képesek megfelelni a rászorulók velük szemben támasztott igényeinek, és az ebből következő alkotmányos, törvényi feladatainak egyaránt.

A központi szociális tűzifa támogatás egy azok közül az intézkedések közül, amellyel az állam *az esélyegyenlőség és a társadalmi felzárkózás* céljának megvalósulását segíti.

Fentiek alapján megállapítom, hogy a jogbiztonság követelménye, valamint az esélyegyenlőség elvével és a szociális biztonságba való jog biztosítására vonatkozó kötelezettséggel összefüggő visszásságot okoz, hogy hiányoznak a hátrányos helyzetű településeken élő rászorulókat esélyeinek kiegyenlítése érdekében szükséges – az állami erdőket kezelő erdészetek és az önkormányzatok közötti – együttműködés, ideértve annak világos jogszabályi kereteit is. A tisztességes eljárásba való joggal összefüggő visszásságot okoz, a jogsérelem közvetlen veszélyét veti fel ezen belül, hogy jelenleg nem biztosított, hogy az állami erdőket kezelő erdészetek piaci tevékenységük keretében biztosított vékony tűzifa gyűjtésének lehetőségéről, annak meghirdetéséről, az engedély megszerzésének módjáról, helyéről, határidejéről mindenki, így különöse a helyben lakó rászorulókat tudomást szerezhessenek, és kérelmezhessek a számukra is megfizethető vékony tűzifa összegyűjtését.

6. A rezsicsökkentés

Rezsicsökkentés alatt a Rezsitv. 9. §-a alapján a közszolgáltatások végfogyasztói árainak jogszabályok alapján megvalósuló csökkenését kell érteni. A 2013. május 9-én

kihirdetett törvény hatálya alá a villamosenergia-, a földgáz-, és a távhőszolgáltatás tartozik, kiegészítve a vízközmű szolgáltatással, és a hulladékgazdálkodási közszolgáltatással. A preambulum elismeri, hogy a lakossági terhek csökkentése, a jövedelmek felhasználásának szabadsága, a létfenntartáshoz szükséges, mindenképpen kifizetendő háztartási tételek árának csökkentése egyértelmű és határozott igény az állampolgárok részéről. Deklarálta, hogy az Országgyűlés biztosítani kívánja az indokolatlanul magas lakossági terhek mérséklését, aminek egyik eszköze annak elérése, hogy a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés lehetőségét kizárólag jogszabályban meghatározott esetekben korlátozza az egyes szolgáltatások kifizethetetlenül magas költsége. Az intézkedések célja a lakosság életszínvonalának javítása, annak biztosítása, hogy a rendelkezésre álló jövedelmek minél nagyobb részével szabadon gazdálkodhassanak.

Az energiaügyért felelős államtitkár 2016. október 15-én arról számolt be,¹⁷ hogy a kormány intézkedései átlagosan 25 százalékkal szorították vissza a gáz, az áram és a távhő árát. A tájékoztató szerint az otthonok felmelegítése az őszi-téli hónapokban a háztartások rezsiköltségeit elkerülhetetlenül megemeli. E terhet azonban jelentősen mérsékli a kormány által végrehajtott rezsicsökkentés, amelynek köszönhetően a családok évente átlagosan 110 ezer forintot takarítanak meg. A Kormány az elmúlt években három lépésben hajtott végre rezsicsökkentést, aminek következtében a távhő, a gáz és az áram ára átlagosan 25 százalékkal csökkent. Az intézkedésre azért volt szükség, mert 2010-re a magas és folyamatosan növekvő rezsikiadások miatt a magyar családok pénzügyi mozgásteret annyira leszűkült, hogy súlyosan megnehezítette a megélhetést, elmélyítette a szegénységet, növelte az inflációt, csökkentette a bérek és a nyugdíjak értékét, gátolta a fogyasztást és a gazdaságot. Első lépésben 2013 januárjától 10 százalékkal lett olcsóbb a földgáz, az áram és a távhő. 2013 novemberétől újabb 11,1 százalékkal csökkentek a díjak. 2014-ben a gáz ára újabb 6,5 százalékkal, az áram ára 5,7 százalékkal, a távhő pedig 3,3 százalékkal csökkent. A családok a rezsicsökkentés kezdete óta összesen 821 milliárd forintot takarítottak meg, amiből a 2016. évi megtakarítás 179 milliárd.

Az vizsgálat idején beérkezett panaszbeadványok a Téli rezsicsökkentésről szóló, 2018. március 9-én hatályba lépő kormányrendelettel végrehajtott rezsicsökkentést azért kifogásolták, mert abból a szilárd tüzelőanyaggal és nem gázzal fűtő fogyasztók nem részesülhettek. A panaszosok harmada a rezsicsökkentés elmaradását sérelmezte.

Érdemes ennek kapcsán kiemelni, hogy a Rezsitv. a közszolgáltatások körében juttatja érvényre a lakossági fogyasztókat érintő könnyítéseket. A piaci forgalomban értékesített tűzifa, az egyéb, szilárd tüzelőanyagok nem tartoznak a törvény hatálya alá.

A rászorulóknak nélkülözhetetlen mennyiségű és megfelelő minőségű, egészséges, száraz tűzifával való ellátásának taglalásakor már hivatkoztam a KSH által közölt adatokra.

Az egyedi fűtéssel – szénnel, fával, olajjal – rendelkező háztartások száma a Dél-Dunántúlon a legmagasabb, de Észak-Magyarországon, és az Alföldön is magasabb, mint a többi megyében. E régióknak a térségeiben fekszik a legtöbb hátrányos helyzetű település.

¹⁷<http://www.kormany.hu/hu/nemzeti-fejlesztési-miniszterium/energiaugyert-felelos-allamtitkarsag/hirek/a-rezsicsokkent-es-ma-is-vedi-a-csaladokat>

2.2.3.2. Lakással kapcsolatos adatok jövedelmi tizedek (decilisek), régiók és a települések típusa szerint (2011–)
(3/4)

Megnevezés	Összesen	Régiók						
		Közép-Magyarország	Közép-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunántúl	Észak-Magyarország	Észak-Alföld	Dél-Alföld
2011								
A háztartások megoszlása lakáshasználati jogcím szerint, %								
Tulajdonos	87,6	87,7	87,1	87,0	87,7	90,8	92,7	90,8
Haszonélvező, tulajdonos rokona	4,0	4,4	4,2	2,7	5,2	4,7	2,9	3,3
bérelt lakás bértől piaci áron	3,6	3,5	3,0	3,2	2,3	1,9	2,0	2,4
Bérelt lakás bértől nem piaci áron	3,5	5,2	1,5	6,7	3,3	1,9	1,9	2,2
Magánnyelviselői lakás szociális lakáshasználati	0,8	0,7	1,7	0,3	1,1	0,5	0,4	0,7
Szociális lakás használati	0,6	0,9	0,5	0,1	0,3	0,2	0,6	0,5
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
A lakások megoszlása a fűtés módja szerint, %								
Nincs fűtés	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tűzfűtés	15,9	19,8	27,9	11,4	16,5	10,5	10,8	10,0
Egy épület több lakását fűtő kazán gázzal, egyéttel	3,3	6,0	3,1	6,7	1,1	1,0	0,3	1,3
Cirkó-, etázzfűtés gázzal	23,1	34,6	18,5	16,0	16,7	21,2	17,0	17,9
Cirkó-, etázzfűtés egyéttel	16,4	5,4	22,7	28,2	16,0	17,5	23,7	19,7
Egyedi helyiségfűtés gázzal	20,9	25,6	9,9	17,2	15,8	20,3	21,1	26,1
Egyedi helyiségfűtés villannyal	1,1	1,7	0,1	0,2	1,4	2,2	0,4	1,0
Egyedi helyiségfűtés egyéttel (szén, fa, olaj)	19,3	6,9	18,7	20,3	32,4	27,3	26,8	24,0
Mobilefűtés	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

2. számú ábra A lakások megoszlása a fűtés módja szerint¹⁸

A téli fűtést egyedi helyiségfűtéssel biztosító háztartások nem tartoznak a közszolgáltatással fűtő háztartások körébe, így a törvény hatálya alá sem, a háztartás tagjai ezért nem férnek hozzá a rezsicsökkentés nyújtotta kedvezményhez. Ezt az intézkedést egészítette ki a 1152/2018. (III. 27.) Korm. határozat azzal, hogy kiegészítő támogatás nyújtott a települési önkormányzatoknak a 2017. évi szociális célú tüzelőanyag vásárlásához kapcsolódóan.

Amint arra az emberi erőforrások minisztere is hivatkozott, a települési támogatás keretében az önkormányzatok a rendeletükben szabályozott élethelyzetekre, meghatározott feltételek teljesülése esetén nyújtanak támogatást: mindez teljes mértékben az önkormányzat mérlegelési jogkörébe tartozik. Az Ajbt. hivatkozott rendelkezése alapján a Rezsitv. hatálya alá tartozó közszolgáltatók eljárása csak egyedi panaszbeadvány alapján lehetséges. Jelen panaszbeadványok azonban nem a közszolgáltató eljárására, hanem arra vonatkoztak, hogy fával fűtő háztartások kívül rekedtek a rezsicsökkentés intézkedésein.

Jelentéssel arra kívánom felhívni a jogalkotó figyelmét, hogy míg a közszolgáltatások esetében a Rezsitv. minden háztartás számára feltétel nélküli alanyi jogon biztosít hozzájárulást a téli fűtés díjának mérsékléséhez, addig a szociális célú tűzifa támogatás a jogosultak azon körére korlátozódik, akik a mérlegelés útján elbírált önkormányzati döntés szerint a helyben megszabott feltételeknek megfelelnek, azaz szociálisan rászorulóak. Ennek eredményeként a szilárd fűtőanyaggal fűtő, de nem rászoruló (szociális ellátásban nem részesülő) személyek alanyi jogon nem kapnak téli fűtéstámogatást, esetükben ezért nem érvényesül az a deklarált jogalkotói cél, hogy az indokolatlanul magas lakossági terhek mérséklődjenek.

Összefoglalás

A sérülékeny, kiszolgáltatott, leginkább veszélyeztetett társadalmi csoportok jogainak védelméért külön is felelős ombudsmanként szükséges kiemelni, hogy még egy a teherbíró képességhez legitim módon kötött, mérlegelhetően az állam illetve az önkormányzat által adható szociális transzfer, így a szociális tűzifa juttatás esetében sem lehet nélkülözni az alapvető jogállami és a tisztességes eljárást megalapozó garanciákat és követelményeket. Éppen ellenkezőleg: ezeknél a csoportoknál kell különös figyelmet fordítani a közérthető tájékoztatásra, a következetes, világos és egyértelmű, számon kérhető feltételekre. Mivel a szociális tűzifa juttatás mögött közvetve az állam objektív életvédelmi feladata, közvetlenül pedig a szociális biztonsághoz való joggal és az esélyegyenlőség biztosításával összefüggő kötelezettsége áll, így a rendszerben lévő súlyos diszfunkciók alapjogi aggályokat

¹⁸ Forrás: https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_zhc019c.html

generálnak.

A korábbi, AJB-6574/2013. számú jelentésemben intézkedéseim között az érintett szaktárcák vezetőitől (belügyminiszter, emberi erőforrások minisztere) azt kértem, hogy a rendelkezésükre álló eszközökkel segítsék a jogalkalmazókat a központi költségvetésből biztosított szociális transzfer megfelelő szétosztásában, a tájékoztatási kötelezettség minimumszintjének meghatározásában, a jó gyakorlatok megosztásában. Mindezt pedig annak érdekében, hogy a leginkább veszélyeztetett társadalmi csoportok számára az emberi lét alapvető feltételei, megfelelő életkörülmények a lehetséges szinten biztosítottak legyenek.

Jelen vizsgálat tapasztalatai azt támasztják alá, hogy a tűzifa támogatások elosztása során továbbra is olyan rendszerszintű problémák vannak jelen, amelyek orvoslása a jogállami követelmények és az érintettek alapjogainak érvényesülése érdekében elengedhetetlen. A vizsgálat egyben azt is aláhúzta, hogy a feltárt aggályok megoldása – annak továbbgyűrűző, környezetvédelmi és egészségvédelmi következményei okán – mindenki számára lényeges.

Intézkedéseim

A jelentésemben feltárt alapvető jogokkal összefüggő visszasságok bekövetkezése lehetőségének *jövőbeni megelőzése* érdekében a jelentésemben megfogalmazottakra figyelemmel

- 1) az Ajb. 37. §-a alapján kezdeményezem a *belügyminiszternél*, hogy fontolja meg a központi tűzifa támogatás elosztás eljárási szabályainak kialakítását olyan módon, hogy a tűzifa átvételekor a faanyag mennyisége, minősége, illetve nedvességtartalma ellenőrizhetővé váljon a támogatottak számára;
- 2) az Ajb. 32. §-a alapján felkérem a *belügyminisztert*, hogy – az agrárminiszterrel, a pénzügyminiszterrel és az emberi erőforrások miniszterével együttműködésben –
  - a) tisztázza az önkormányzatok szerepét a faanyag-kereskedelmi láncban, illetve határozza meg a fatermék végső fogyasztójával szembeni kötelezettségeit a központi szociális tűzifa támogatás szétosztásával összefüggő tevékenysége során;
  - b) gondoskodjon arról, hogy a fatermék valamennyi végső fogyasztója, így valamennyi szociális tűzifa támogatásban részesülő személy számára biztosítottak legyenek a piaci fogyasztókkal azonos jogosultságok;
  - c) a központi támogatás elosztása eljárási szabályainak kidolgozásakor legyen különös figyelemmel arra, hogy a támogatásból egy bizonyos mértékegységben megvásárolt, és a faanyag kereskedelmi lánc szereplőjének telephelyén meghatározott módon kimért tűzifát a rászorulóknak között utóbb más mértékegységben szétosztó önkormányzat a mértékegységet, illetve az átváltási tényezőt – a faanyag kereskedelmi lánc szereplőjéhez hasonló módon – közérthetően hozza a jogosult tudomására;

- d) a támogatási rendszert úgy alakítsa ki, hogy a rászorulóknak a lehetséges mennyiségű egészséges, száraz tűzifához juthassanak hozzá;
- e) az állami erdőket kezelő erdészetek és az önkormányzatok közötti együttműködés jogszabályi kereteit oly módon alakítsa ki, hogy a vékony tűzifa feltételekkel történő gyűjtésének normatív szabályai a szociálisan rászoruló személyek lakásfenntartással kapcsolatos terheinek csökkentését is szolgálja.
- 3) felkérem *az agrárminisztert*, hogy az Ajbt. 31. §-a alapján gondoskodjon arról, hogy az erdészetek honlapjain olyan naprakész, rendszeresen frissített tájékoztatót tegyenek közzé, amely pontos és hiteles információt nyújt a vékony tűzifa gyűjtésének lehetőségéről, a vékony tűzifagyűjtés meghirdetésének módját pedig úgy szabályozza, hogy az engedély beszerzéséről, helyéről, határidejéről mindenki, így a rászorulóknak is azonos feltételek érvényesülése mellett szerezhessenek tudomást, és az engedély kiadása jog által meghatározott eljárási rend szerint történjen az állami erdőket kezelő erdészetek területein;
- 4) az alapvető jogok érvényesülése érdekében felhívom továbbá Az Ajbt. 32. §-a alapján *az érintett önkormányzatok polgármestereinek figyelmét*, hogy a Szocvtv. 7. §-a szerinti, alapvető életvédelmi, segítségnyújtási kötelezettségeik teljesítése során fordítsanak kiemelt figyelmet a rászorulóknak, mint ügyfeleknek megillető megfelelő tájékoztatásra a tűzifa támogatás szétosztására irányuló eljárásokban is.

Budapest, 2018. november 21.

Székely László

